

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

10^E JAARGANG

WOENSDAG 20 MEI 1925

No. 490

INHOUD.

	Blz.
HET BELGISCHE TRACTAAT VAN 3 APRIL 1925 I door <i>Prof. Jhr. Mr. W. J. M. van Eysinga</i>	422
Verstoorde illusies door <i>Mr. J. Kruseman</i>	423
Loonen en Loonsverhoudingen 2e halfjaar 1924 door <i>Ir. B. Bølger</i>	425
Qui bene distinguit bene docet I door <i>Dr. C. Gerretson</i> .	428
AANTEEKENINGEN:	
De Deutsche in- en uitvoer volgens de landen van herkomst en bestemming	430
MAANDDIJFERS:	
Giro-kantoor der Gemeente Amsterdam	432
Postchèque en Girodienst	432
Giro-omzet bij De Nederlandsche Bank	432
Handelsbeweging over de maand Maart 1925	432
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	433—439
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Wd. Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra*.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

COMMISSIE VAN ADVIES

J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerde leden: *Prof. Mr. D. van Blom;**Prof. Mr. H. R. Ribbius.*Redacteur-Secretaris: *D. J. Wansink.*Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.*

Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20.—. Buitenland en Koloniën f 25.— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

19 MEI 1925.

De geldmarkt bleef deze week vrijwel onveranderd. Het aanbod van geld voor particulier disconto was nog weinig overvloedig. Aanvankelijk werd nog vrij regelmatig voor 3½ pCt. afgedaan, maar later moest 3% pCt. betaald worden, terwijl Vrijdag en Zaterdag meestal niet onder 3¾ pCt. te plaatsen was. Daarentegen was callgeld iets meer aangeboden en meestal à 2¾ pCt. verkrijgbaar tegen 3 à 3¼ pCt. gedurende de vorige week. Alleen prolongatiegeld was weder vrij ruim, 2¼—3—2½ pCt.

* * *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank geeft de post binnenlandsche wissels opnieuw een aanmerkelijke daling te zien. In totaal liep hij van f 98,5 miljoen tot f 90 miljoen terug, goeddeels doordat de f 4 miljoen aan schatkistpromessen, welke een week geleden nog rechtstreeks bij de Bank waren ondergebracht, thans geheel uit haar portefeuille blijkt te zijn verdwenen. De belevingen vertoonen een daling van ruim f 1 miljoen.

Het renteloos voorschot aan het Rijk verminderde nagenoeg met f 5,6 miljoen. Het bedraagt thans niet meer ten volle f 100.000. De zilvervoorraad der Bank blijkt met een kleine f 400.000 te zijn gestegen. De daling van f 4,6 miljoen, die de diverse rekeningen op de actiefzijde der balans te zien geven, correspondeert voor een deel met de gelijktijdige stijging van den post papier op het buitenland, die in de afgelopen week van f 163,2 tot f 165,3 miljoen vermeerderde.

De biljettencirculatie daalde met f 23,8 miljoen. De rekeningcourant-saldi blijken met f 6,6 miljoen te zijn gestegen. Het beschikbaar metaalsaldo klom met f 3,9 miljoen. Het dekkingspercentage bedraagt 54.

* * *

De wisselmarkt was weder zeer stabiel. Londen liep langzaam iets op, maar de stijging bedroeg nauwelijks 1‰. Geopend op 12,06½ à 12,06¾, werd aan het einde der week 12,07½ à ¾ betaald. New York was de geheele week omstreeks 2,48¼ verkrijgbaar en ook de overige goudwissels schommelden vrijwel niet. Zelfs Parijs was ongekend rustig, hoewel de stemming steeds flauw was. Geopend omstreeks 12,98 was Zaterdag voor 12,93 verkrijgbaar. De eenige beweging van groteren omvang was voor Buenos Aires. Een verkeerd begrepen „Times”-bericht deed den koers Woensdag plotseling oploopen van 97½ tot 100. Toen echter bleek, dat het gouduitvoerverbod alleen was opgeheven voor vrij goud en, zooals reeds in het vorige nummer vermeld werd, de conversiecas gesloten bleef, zakte de koers weder in tot 98½ à 98%.

LONDEN, 18 MEI 1925.

De geldmarkt beschikte verleden week over onvolgende middelen en moest dientengevolge een belangrijk bedrag opnemen van de Bank van Engeland à 5½ pCt. Hoewel de positie de beide laatste dagen van de week kunstmatig gemakkelijker gemaakt was door aankoop van korte Schatkistpromessen uit de markt, was toch geen enkele der „clearing banks” afgever van geld, zoodat de vooruitzichten voor deze week niet gunstig zijn.

Onder deze omstandigheden bleef de stemming in de discontomarkt zeer vast en had zelfs het feit, dat de Bank van Engeland Vrijdag l.l. ruim anderhalf miljoen goud kon aankopen, geen merkbaaren invloed. Driemaands prima bankaccepten noteerden 4¼—¼; koopers onder 4¾ waren echter schaarsch.

Heden was geld iets gemakkelijker en disconto 4½—¼ onder den invloed van eenige buitenlandse vraag naar wissels.

Wisselkoersen weinig veranderd; slot heden. New York 4,85½, Amsterdam 12,07½—¾.

HET BELGISCHE TRACTAAT VAN 3 APRIL 1925.

I.

Het Belgische tractaat van 3 April 1925 handelt weliswaar in hoofdzaak over Belgisch-Nederlandsche waterwegen, doch het heeft veelzijdiger beteekenis dan dat. In de eerste plaats is het met zijn bijbehorende stukken te beschouwen als het einde van een 111 jaar lange volkenrechtelijke evolutie, waarbij de Nederlandsch-Belgische betrekkingen geregeld werden in samenwerking met de groote mogendheden. In de tweede plaats leert het verdrag, wat er terecht is gekomen van het in 1919 wederom hel oplaaierende Belgische annexionisme, en in de derde plaats is het tractaat te beschouwen als de voortzetting der evolutie, die het regime der gemeenschappelijke waterwegen sedert 1839 doormaakt.

In de onderstaande regelen zullen in de eerste plaats de twee eerste gezichtspunten behandeld worden en vervolgens het derde.

De volkenrechtelijke evolutie met medezeggenschap der groote mogendheden in de Belgisch-Nederlandsche aangelegenheden begint als Willem I op de voorwaarden vervat in de z.g. „acht artikelen van Londen” van 21 Juli 1814 de soevereiniteit over België uit handen der groote mogendheden aanvaardt. De genoemde tractaatsbepalingen beheerschen het grondwettelijk recht der nieuwe vereenigde Nederlanden en zijn dan ook bij art. 2 van het Kon. Besluit van 22 April 1815 ter instelling der Commissie tot herziening der grondwet uitdrukkelijk aan deze ter hand gesteld, evenals dit het geval is geweest met de te Weenen reeds vastgestelde grenzen van den vergrooten staat. Tijdens het Weener congres werden de „acht artikelen” evenals de op ons land betrekkelijke bepalingen uit het Vredesverdrag van 30 Mei 1814 opgenomen in de nagenoeg gelijkkluidende verdragen, op 31 Mei 1815 gesloten met elk der vier geallieerden. De inhoud dezer laatstgenoemde verdragen werd met een enkele toevoeging betreffende het hertogdom Bouillon, art. 69, ten slotte artt. 65—73 der Weener congresacte van 9 Juni 1815.

Bij het Weensch verdrag, Europa's Grondwet, is dus het Nederlandsche statut international tot Europeesch constitutioneel recht gestempeld en is ons grondwettelijk recht daarbij op menig punt conventioneel bepaald.

Na het uitbreken van den Belgischen opstand in Juli 1830 wendde Willem I zich tot de groote mogendheden, die de belangen der op de Weensche Grondwet steunende nieuwe Europeesche statengemeenschap blijvend behartigden in geregelde bijeenkomsten, die veel punten van overeenstemming opleverden met de vergaderingen van den Raad van den huidige Volkenbond. Op één der eerste dezer bijeenkomsten, die te Aken in 1818, was voorzien in de wijze, waarop de vijf groote mogendheden zich zouden kunnen inlaten met aangelegenheden van andere leden der statengemeenschap: dit zoude slechts kunnen geschieden op uitnodiging van en te zamen met den staat in kwestie, voorschrijft, dat herinnert aan het vijfde lid van art. 4 van het Grondverdrag van den Volkenbond. Het is, op grond van het Akensche Protocol, dat Willem I zich in 1830 tot de groote mogendheden wendde en aldus aanleiding gaf tot de langdurige conferentie van Londen, die zich nu eens als arbiter dan weer als bemiddelaar voelend, de scheiding van Noord en Zuid mogelijk gemaakt heeft. Door die scheiding zijn beide landen losgewikkeld uit dat deel van het Conventionele „general system of public law”, van Europa, van het „jus publicum Europae” van 1815, dat het statut international van het grootere Nederland bepaald had; maar daarvoor in de plaats trad een weliswaar veel minder ingrijpend, maar toch aanwezig medezeggenschap der groote mogendheden ten aanzien der voorwaarden, waarop de scheiding tusschen Noord en Zuid voltrokken werd.

Deze scheiding voltrok zich toch vooreerst door een tractaat tusschen Nederland en de groote mogendheden, waarin geïnsereerd werd het door de groote mogendheden te garandeeren vredestractaat, hetwelk Nederland zich tegenover haar verplichtte met België te sluiten, en ook het derde tractaat van 19 April 1839, dat gesloten werd tusschen België en de groote mogendheden, bield het vredestractaat met Nederland woordelijk in. Men kan dus zeggen, dat de in het vredestractaat belichaamde voorwaarden der scheiding het onderwerp uitmaakten van een collectieve regeling tusschen de groote mogendheden, — Oostenrijk, Frankrijk, Groot-Brittannië, Pruisen en Rusland — Nederland en België, waardoor de Belgisch-Nederlandsche verhoudingen, voorzover neergelegd in het Vredestractaat, mede aangelegenheid der groote mogendheden zijn geworden.

Meestal bleek gedurende lange jaren van dat medezeggenschap der groote mogendheden niets en met name regelde Nederland en België geheel zelfstandig al datgene, wat noodig was om het Vredestractaat van 1839 uit te voeren en op de hoogte van den tijd te houden; een rijk Nederlandsch-Belgisch tractatenrecht was hiervan het gevolg, dat reeds in 1894 door den Belgischen diplomaat baron Guillaume uitgegeven kon worden als de „Code des relations conventionnelles entre la Belgique et les Pays-Bas”.

Maar bij belangrijke Belgisch-Nederlandsche aangelegenheden spreken de groote mogendheden toch wél mede: zij schijnen dit gedaan te hebben in de laatste fase van het langdurige geschil over de afdaming van Ooster-Schelde en Sloe; zij deden dit ook, te zamen met het pas groote mogendheid geworden Italië, toen in 1867 het statut international van Luxemburg, mede geregeld in het tractaat van 1839, moest worden herzien; sommige harer verklaarden zich eveneens bereid mede te spreken, toen de Nederlandsch-Belgische verhoudingen in de jaren 1910 en 1911 tijdens de Vlissingsche fortkwestie wederom in het midden der belangstelling stonden.

Wat gebeurde er in dit opzicht in 1919 na de groote overwinning der Entente? Men vindt het antwoord op deze vraag in nauw bestek bijeen in het boek „La Paix” van den voorzitter der Belgische commissie van de vredesconferentie, den bekenden Fransman Tardieu. België uit ter vredesconferentie den wensch de tractaten van 1839, die het niet hadden kunnen beschermen tegen den aanval van één der garanten zelf, te wijzigen. Deze wensch was op zichzelf zeker rechtmatig, kan zelfs beschouwd worden onder het licht der juiste bepaling van art. 19 van het Grondverdrag van den Volkenbond, dat handelt over de herziening van tractaten, die hunnen tijd gehad hebben. Maar de zeer vergaande Belgische desiderata — annexatie uit militaire overwegingen van Zeeuwsch-Vlaanderen, van de Schelde en van een stuk van Nederlandsch Limburg, enz. — plaatsen de door Frankrijk gesteunde Belgische wenschen toch ook in het kader van den overwinningsroes, die bij de grenzen der Centralen niet wist halt te maken, maar voortgolfde ook op het gebied der onzijdigen. Zwitserland met zijn verschillende zonekwesties, maar ook Nederland tegenover het Belgische annexionisme, tegenover de poging om eenzijdig het Rijnregime te bepalen of de uitlevering van den ex-Keizer te eischen, tegenover het miskennen der Nederlandsche rechten op de Yap-kabels in den Grooten Oceaan, enz., weet van dezen overwinningsroes mede te praten.

In de eerste maanden van 1919 speelt zich de strijd van het Belgisch-Fransche annexionisme tegenover de Nederlandsche rechten ter vredesconferentie, gedeeltelijk met medewerking van Nederland zelf, af. Op 12 Februari benoemt de vredesconferentie haar Belgische commissie onder voorzitterschap van Tardieu. Reeds twee dagen daarna moet minister Van Karnebeek in de gealarmeerde Tweede Kamer antwoorden op een vraag van Mr. Loeff. Uit dat antwoord blijkt,

dat de regeering den toestand ernstig inzielt, maar tegenover eischen tot afstand van gebied beslist afwijzend zoude optreden. Op 18 Februari kondigt minister Van Karnebeek in de Kamer aan, dat hij de Belgische regeering verzocht heeft, zich te verklaren over haar houding ten opzichte van Nederland, maar reeds den 26sten Februari moet hij mededeelen dat België hem eenvoudig naar de vredesconferentie verwezen heeft. Als dus met de Nederlandsche vraag een poging bedoeld was om de verwezenlijking der Belgische wenschen te doen zijn een zuiver Belgisch-Nederlandsche kwestie, dan is deze poging toen mislukt. Nadat de vredesconferentie reeds op 4 Februari had doen weten, dat de onzijdigen zouden worden *gehoord* als het zaken zou betreffen, die hen aangingen, preciseert zij haar standpunt ten opzichte van de tractaten van 1839 in haar resolutie van 8 Maart 1919. De toon van deze en zooveel andere Parijsche resoluties uit dien tijd is eerder die van eenen wereldheerscher dan die van een collectiviteit van staten, die besprekingen met buitenstaande staten over eenig onderwerp wenschen aan te knopen: de verdragen van 1839 zullen in hun geheel *moeten* worden herzien op het gemeenschappelijk verzoek van de mogendheden, die deze herziening *noodzakelijk* achten; Nederland zal aan de herziening *moeten* deelnemen; ook de ter vredesconferentie vertegenwoordigde groote mogendheden „met algemeene belangen” die aan de tractaten van 1839 niet medegedaan hebben, dus Italië, Amerika en Japan, zullen *moeten* deelnemen aan de besprekingen ter herziening; het algemeene doel der herziening is overeenkomstig de strekking van den Volkenbond België te bevrijden van de soevereiniteitsbeperkingen, welke het door de verdragen van 1839 zijn opgelegd, en ten behoeve zoowel van België als van den algemeenen vrede, de gevaren en de verschillende bezwaren weg te nemen, die uit gezegde verdragen voortvloeien. Deze laatste formulering van het doel der herziening laat, gelijk men ziet, de deur voor allerlei mogelijkheden open. Op 2 April antwoordt onze regeering bevestigend op de uitnoodiging om aan de herziening deel te nemen. Zij aanvaardt dus stilzwijgend het medezeggenschap van alle groote mogendheden, ook die welke buiten de tractaten van 1839 stonden, aan den herzieningsarbeid, maar stelt de voorwaarde, dat de herziening buiten de vredesconferentie om zal gaan, waaraan Nederland immers geen deel heeft. De 16e April is de kritieke dag en doet de redelijkheid zegevieren. Het Belgisch-Fransche annexionisme stuit dan af op de bepaalde weigering van Engeland en Amerika om mede te doen aan pogingen tot annexatie van Nederlandsch gebied (Tardieu: *La Paix*, blz. 247). Dit neemt niet weg, dat België als de conferentie op 19 Mei bijeenkomt, ongehinderd door zijne groote bondgenooten, met een serie wenschen voor den dag komt, die feitelijk annexatie beteekenen. De Nederlandsche minister van Buitenlandsche Zaken, die zelf ons land ter conferentie vertegenwoordigt, geeft niet toe, en als op 3 Juni de conferentie uiteengaat zonder het te zijn eens geworden, nemen de vijf groote mogendheden den volgende dag, dus op 4 Juni 1919, hare bekende resolutie, waarbij ze alweer du haut de leur grandeur de wijziging der tractaten van 1839 *toevertrouwen* aan een commissie uit de zeven landen (de vijf groote mogendheden alsmede Nederland en België), de z.g. commissie van XIV, waarin onzerzijds de gezant te Londen Jhr. Mr. de Marees van Swinderen alsmede staatsraad Prof. Mr. Struycken zitting kregen. Deze commissie zou voorstellen hebben te doen, welke echter *noch overdracht van territoriale soevereiniteit noch internationale servituten* zouden mogen bevatten. De commissie zou Nederland en België uitnoodigen om *gemeenschappelijke formules* in te dienen met betrekking tot de bevaarbare waterwegen, zich daarbij latende leiden door de algemeene beginselen door de vredesconferentie aangenomen. Op 19 Juni

gaat Nederland op de resolutie in onder deze reserve, dat de wijzigingen van de tractaten van 1839 de goedkeuring van beide landen zouden vereischen, terwijl België zich reserveert op al zijn wenschen terug te komen.

Van Juli 1919—Maart 1920 heeft de commissie van XIV toen aan de herziening gearbeid. Als gevolg van dezen arbeid zijn de Belgische politieke en militaire desiderata ineengeschrumpeld tot het voorstel om art. VII van het vredestractaat van 1839 (de Belgische permanente neutraliteit) alsmede art. XIV (Antwerpen geen oorlogshaven) te schrappen; bovendien deelde de Nederlandsche delegatie mede, dat ze gemachtigd was tot de verklaring, dat de Nederlandsche regeering zich te geener tijd onverschillig zoude toonen, wanneer het grondgebied van Nederland opzettelijk zou worden geschonden en dat zij voor zooveel de bepalingen van het handvest van den Volkenbond zulks toelieten, een zoodanige schending, waar zij ook zou plaats hebben, als een casus belli, zou beschouwen. In het voorjaar van 1920 strandden echter, gelijk bekend is, de onderhandelingen op de Wielingenkwestie, de vraag dus of het belangrijkste Zuidelijke zeegat van de Wester-Schelde Nederlandsch dan wel Belgisch gebied was, vraag, die ten slotte bij het tractaat van 3 April 1925 opgelaten is, gelijk zij voorheen ook onopgelost was.

Het is niet onwaarschijnlijk, dat de wijziging der tractaten van 1839 in eenen anderen vorm geschied zou zijn, indien zij in het begin van 1920 haar beslag had gekregen; maar sedert dien is de vredesconferentie geëindigd, is de commissie van XIV niet meer bijeengekomen, schijnen de niet meer in conferentie bijeen zijnde groote mogendheden, die buiten de tractaten van 1839 stonden, hun belangstelling daarvoor niet te hebben gehandhaafd, en is ten slotte aan den kant der Entente wél heel wat veranderd in de algemeene mentaliteit. Wat daarvan zij, in het tractaat van 3 April 1925 bepalen zich Nederland en België niet er toe aan de groote mogendheden „formules communes” op de waterwegen voor te leggen, neen, zij arresteren te zamen deze gemeenschappelijke formules, schaffen te zamen art. VII en XIV van het vredestractaat van 1839 af, en mogen uit den mond van de Fransche en de Britsche regeering vernemen, dat deze de wijzigingen, in de regeling van 1839 aangebracht, aanvaarden en bereid zijn de tractaten, die Nederland en België in 1839 met de groote mogendheden sloten, als afgeschaft te beschouwen en dit, in eenen nader overeen te komen vorm. Terwijl Duitschland en Oostenrijk bij de vredesverdragen van Versailles en St. Germain zich bij voorbaat hadden neergelegd bij de wijziging der tractaten van 1839, en slechts hangen blijft de vraag, hoe Rusland hierover denkt, kan men dus zeggen, dat, indien de nadere vorm der afschaffing der tractaten van 1839 ten opzichte van Frankrijk en het Britsche Rijk vastgesteld zal zijn, de Belgisch-Nederlandsche betrekkingen, na gedurende ruim eene eeuw onderwerp te zijn geweest van een regeling met medewerking der groote mogendheden, thans zal zijn een zuiver Belgisch-Nederlandsche zaak, een oplossing, die voor alle partijen hoogstwaarschijnlijk de beste te achten is.

(Slot volgt).

W. J. M. VAN EYSINGA.

VERSTOORDE ILLUSIES.

Ter vergadering van het Nederlandsch Instituut voor Volkshuisvesting, op 9 Mei jl. te 's-Gravenhage gehouden, werd het onderwerp behandeld, hoe het thans vorder met de woningproductie, en met eventueelen overheidssteun daarvan, moet gaan. Als algemeen resultaat der gedachtenwisseling kan aanstonds worden vastgesteld, dat de illusie, welke door velen, niet het minst in officieele kringen, geuoesterd wordt, alsof de woningnood nu vrijwel tot het verledene behoort, ter vergadering duchtig werd verstoord.

Wegens den slechten financieelen toestand van het Instituut, waaraan onverwachts het geheele Regeeringssubsidie werd onttrokken, konden de praeadviseurs niet vooraf schriftelijk worden uitgebracht, doch bepaalden de drie praeadviseurs, Mr. G. v. d. Bergh, Mr. P. Droogleever Fortuyn en H. P. J. Bloemers, er zich toe, ieder een aantal stellingen in te leveren, welke zij mondeling ter vergadering toelichtten. Dat die stellingen niet éénzelfden geest ademden, zal niemand verwonderen, daar de praeadviseurs verschillende richtingen vertegenwoordigden. Mr. v. d. Bergh staat inzake woningproductie op collectivistisch standpunt: de woningbouw is voor hem gemeenschapszorg, waarbij ieder denkbeeld van winstmaking ter zijde moet worden gesteld. Mr. Droogleever Fortuyn stelt daarentegen den aanbouw van woningen door de particuliere bouwnijverheid op den voorgrond, terwijl hij den woningbouw met overheidssteun als aanvulling daarvan beschouwt. De heer Bloemers eindelijk stelde in het licht, dat in verscheidene gemeenten, ten aanzien van alle soorten van woningen, en overall in den lande, ten aanzien van woningen met lagere huurwaarde, bestemd voor arbeidersgezinnen met een niet ruim inkomen (bijv. in de groote steden beneden f 30 in de week), verschaffing van woningen van voldoende afmetingen door de particuliere bouwnijverheid niet te verwachten is, zoodat in zooverre aanbouw met overheidssteun onmisbaar is te achten. Deze praeadviseur wil den particulieren bouw zooveel mogelijk ontwikkeld zien bij de woningen met hoogere huurwaarde, waarvoor deze als regelmatig functioneerend bedrijf dienst kan doen, doch hij beschouwt den bouw met overheidssteun niet als een van tijd tot tijd op sommige plaatsen noodzakelijke aanvulling van den particulieren bouw, maar als een regelmatig verschijnsel, dat zich voortdurend naast den particulieren bouw vertoont en moet vertoonen, ter richtige uitvoering der Woningwet. Uit de gehouden discussiën bleek meer en meer, dat de vergadering het grootendeels met deze opvatting eens was. Ook de sprekers, die op socialistischen grondslag stonden, en dus voor woningbouw als overheidstaak pleitten, verklaarden tevens rekening te willen houden met de werkelijkheid. Inderdaad kan men niet blind zijn voor de in de jaren 1918—1921 opgedane ervaring, dat, niet-tegenstaande de forsche pogingen, van Rijks- en Gemeentewege ondernomen, om het woningtekort in te halen, het niet mogelijk is gebleken, den woningbouw geheel door de overheid te laten leiden en vooral geheel te laten financieren, zoodat thans de particuliere, woningbouw, die om economische redenen gedurende eenige jaren geheel heeft stilgelegen, opnieuw, onder de bestaande maatschappelijke verhoudingen, als een zeer belangrijke factor bij de voorziening in de woningbehoefte moet worden erkend.

Ter vergadering werd nu echter van de zijde van particuliere bouwers toegegeven, dat zij in hoofdzaak woningen voor middenstanders en goed gesitueerde arbeiders leveren, doch niet voor de economisch zich daaronder bevindende bevolkingsgroepen, zoodat deze niet zonder overheidssteun uit de woningellende kunnen worden verlost. En algemeen werd erkend, dat de woningnood nog geenszins is overwonnen, omdat, al zijn de totaalcijfers der in de laatste jaren gebouwde woningen hoog, de achterstand plaatselijk, en vooral voor de categorie der woningen met lagere huurwaarden, nog bij verre niet is ingehaald.

Deze meening wordt geheel bevestigd door het jongste Rapport der Amsterdamsche Gezondheidscommissie, waarin wordt uiteengezet: 1e. dat er in de hoofdstad nog steeds een ernstig tekort bestaat aan woningen van huurprijzen beneden f 7,50 per week; 2e. dat aanbouw van woningen, welke de kosten dekt en eenige winst oplevert, wel mogelijk is bij huurprijzen van ongeveer f 5 per week (ofschoon de werkelijk gevraagde huren hooger zijn, nl. ongeveer f 7), doch dat het dan nog geldt woningen van zeer kleine afmetingen, nl. van ongeveer 186 M.³ inhoud, dus alleen ge-

schikt voor kleine gezinnen; 3e. dat bouw met overheidssteun onmisbaar is voor de arbeidersgezinnen met kinderen, en voor hen, die niet meer dan huurprijzen beneden f 5 per week kunnen betalen. De gemeentelijke woningtelling, waartoe de Raad besloten heeft, zal op deze punten meer gewisheid schenken, en terecht werd er dan ook in de vergadering van het Instituut op aangedrongen, dat dit voorbeeld van Amsterdam door het Rijk zal worden gevolgd.

Verstoord is dus de aanvankelijke illusie, dat het gelukken zou den toestand meester te worden met behulp van Rijksgeld alleen. Er is weliswaar veel gebouwd boven het normale getal van ongeveer 30.000 woningen per jaar, dat telkenmale vereischt wordt wegens de vermeerdering der bevolking en de daarmee gepaard gaande gezinsvorming, alsmede ter vervanging van gesloopte of onbewoonbaar verklaarde woningen, doch het geforceerde tempo heeft de loonen der bouwvakarbeiders zoodanig omhoog gedreven, terwijl ook de prijzen der materialen toen zeer waren gestegen, dat de bouw onevenredig duur werd, en daarna is de nervus rerum, de zenuw van het geld, bij het Rijk gebroken. Bij dezen loop van zaken heeft zich zeer doen gevoelen het gemis aan eene goede woningstatistiek, waarin de gebrekkig en zonder deskundige voorlichting op touw gezette woningtelling van 1919 niet heeft kunnen voorzien. Later is hierin, mede door de bemoeiingen van den Rijkswoningraad, verbetering aangebracht. Had men van den aanvang af den toestand statistisch kunnen overzien, en had de Generale Thesaurie medegewerkt bij het vervaardigen van behoorlijke financieele overzichten omtrent de Rijkszorg voor woningbouw, en bij het opstellen van een financieel programma, dan waren vermoedelijk vele optimistische voorspellingen over het spoedig inhalen van het tekort achterwege gebleven, en had men een bouwprogram voor bijv. 15 jaren kunnen aanvaarden, waarin de woningnood stelselmatig zou worden bedwongen. In een langzamer tempo bouwende, en ook niet onverwachts den zeer omvangrijken premiebouw door den vereenigingsbouw heenwerpende, doch deze twee methoden aan elkander aanpassende, ware met hetzelfde geld een veel groter aantal woningen te bouwen geweest. Het moet echter worden erkend, dat het gemakkelijk is achteraf deze fouten in het licht te stellen, doch dat destijds zoowel de Regeering als hare adviseurs door den loop der gebeurtenissen, en speciaal door de stijging van de arbeidsloozen, verrast zijn geworden, en dat ook in het buitenland, met name in Engeland, dezelfde onsystematische wijze van werken is waargenomen.

Het meest hoopgevend verschijnsel is op het oogenblik het weder opleven van den particulieren bouw zonder steun. Het zou echter eene ernstige dwaling zijn thans in de omgekeerde illusie te vervallen, en van dezen particulieren bouw alles te gaan verwachten, voorzover het niet de vervanging van krotwoningen betreft. De vergadering van het Instituut heeft dan ook een nuttig werk verricht, door ertoe bij te dragen deze illusie te verstoren. Terecht werd door verschillende sprekers kritiek geoefend op de circulaire van den Minister van Arbeid van 5 Januari 1925, waarin wordt aangekondigd, dat slechts 12 miljoen beschikbaar wordt gesteld in het loopende jaar voor voorschotten en slechts f 80.000 voor bijdragen. De slechte financieele toestand van het Rijk moge dit kunnen verontschuldigen, maar het gaat niet aan, het te doen voorkomen, alsof thans de meest rationeele Regeeringsspolitiek ten opzichte van de volkshuisvesting zou zijn gevonden. Voor deze zelfgenoegzaamheid, welke ook tot uiting is gekomen in de Memorie van Antwoord aan de Eerste Kamer over de begroting van Arbeid, bestaat geen aanleiding. Dat de Woningwetgever oorspronkelijk niet heeft bedoeld den geheelen bouw van woningen voor Rijksrekening te nemen, kan gereedelijk worden toegegeven, maar de bepalingen zijn zoo elastisch, dat het volkomen onjuist is te beweren, dat de tegenwoordige noodgedrongen

terughoudendheid der Regeering, tegenover de nog steeds bestaande ernstige misstanden, door de Woningwet wordt voorgeschreven. De waarheid is, dat de oorspronkelijk met groote impulsiviteit op touw gezette woningpolitiek der tegenwoordige Regeering ten slotte op eene mislukking is uitgelopen.

Nog eene derde illusie moest ter vergadering van het Instituut verstoord worden. Enkele particuliere bouwers bleken van oordeel, dat de bouw van goedkoopere woningen in de groote steden, met name in Rotterdam en Amsterdam, mogelijk zou zijn, indien deze gemeenten den grond slechts voor lagere prijs beschikbaar stelden, en zij deden het voorkomen, alsof dit economisch mogelijk moest zijn. Hiervan zal wel niets kunnen komen; de schadeloosstellingen bij onteigening zijn zóó hoog, en de eischen, welke het moderne verkeer en de hygiëne — terecht — stellen aan breedte van wegen, aanleg van plantsoenen, enz., zijn zoodanig gestegen, dat het economisch niet mogelijk is goedkoopere bouwgrond aan den rand der stad beschikbaar te stellen, zonder te vervallen in eene gecamoufleerde bijdrage uit de gemeentekas. Slechts bij de stichting van tuindorpen in de omgeving van de steden is in die richting iets te verwachten.

Den practisch denkbeeld werd in de vergadering verdedigd, ten einde den omzet van door particulieren gebouwde woningen te bevorderen, nl. door het overdrachtsrecht van onroerend goed, dat in de Registratiewet-1917 op 2½ pCt. is bepaald, te verlagen, indien een tweede verkoop binnen korten tijd na den eersten overgang plaatsvindt, gelijk oorspronkelijk was bepaald, doch in 1923 is afgeschaft.

Wanneer de thans in gang zijnde omvangrijke aanbouw, waarvoor de voorschotten reeds vroeger waren toegezegd, zal zijn afgelopen, zal er in 1926—1927 een nieuwe toestand ontstaan. De particuliere bouw zonder steun zal dan geheel op den voorgrond komen, en dan zal, als de overheid niet tijdig tusschenbeide komt, bevestigd worden, dat de minder goed gesitueerde arbeidersklasse het slachtoffer wordt of blijft, omdat voor haar niet gebouwd wordt. Het eenige lichtpunt is, dat, als de aanbouw zoodanig zal worden ingekrompen, de loonen der bouwvakarbeiders, speciaal in de groote steden, verderen teruggang van het nog

steeds hooge niveau — o.a. voor de stukadoors — zullen moeten vertoonen. Dit kan dan op zijn beurt weder ten gevolge hebben, dat er meer woningen gebouwd kunnen worden voor hetzelfde kapitaal, langs welken weg de anders dreigende werkloosheid der bouwvakarbeiders zal kunnen worden voorkomen, totdat eindelijk een evenwichtstoestand — doch niet zonder pijnlijke schokken — zal worden verkregen. Ook bij dien loop van zaken zal krachtige uitvoering der Woningwet, door aanbouw met overheidssteun binnen de grenzen van het financieel bereikbare, moeten worden verlangd.

De vergadering van het Instituut was niet beledigd — en trouwens ook niet geroepen — om de wijze aan te geven, waarop de kapitalen beschikbaar moeten worden gesteld en de gelden voor de bijdragen zullen kunnen worden gevonden, al kwam het bekende plan van den Nationalen Woningraad er ter sprake. Dit punt schijnt mij voor de na de a.s. verkiezingen optredende Regeering, bij het bepalen harer houding ten opzichte van het vraagstuk der volkshuisvesting, van het meeste gewicht. Dat zij zal overgaan tot het verhypotheker van de met voorschot gebouwde woningen, komt mij hoogst onwaarschijnlijk voor, want daardoor zou de dekking voor de nog loopende annuïteiten, die in de huizen gelegen is, verloren gaan. Bij ieder plan tot mobiliseering van andere fondsen dan de Rijkskas schijnt het mij toch nog steeds ernstige overweging te verdienen, na te gaan of niet o.a. de verzekeringsfondsen onder beheer van de Rijksverzekeringsbank, mits met garantie van gemeente of Rijk, in meerdere mate dan thans, dienstbaar kunnen worden gemaakt aan den woningbouw.

Terecht bracht de heer Bloemers hulde aan Minister Aalberse voor zijn aanvankelijk werk, doch constateerde tevens, dat er nog zeer veel te doen overblijft.

Het verstoren van illusiën is geen aangenaam werk, maar het is nuttig met het oog op de toekomst, want het woningvraagstuk zal zich blijven opdringen, zoolang er gezinnen met lage loonen en krotten zijn, en zoolang er in Nederland bevolkingsvermeerdering en evenredige gezinsvorming plaatsgrijpt.

Amsterdam, 15 Mei 1925.

Mr. J. KRUSEMAN.

LOONEN EN LOONSVERHOUDINGEN 2DE HALFJAAR 1924.

Door het Bureau van Centraal Overleg te Haarlem zijn wederom gegevens verzameld over de loonen en loonsverhoudingen van meerderjarige mannelijke werklieden. Deze gegevens betreffen thans 287 ondernemingen met 26643 arbeiders benevens 8428 werklieden in dienst der gemeente Amsterdam en de bovengrondsche arbeiders van het mijnbedrijf in Limburg. De cijfers voor Amsterdam zijn verzameld door bemiddeling van het Plaatselijk Overleg (Secretaris Dr. J. Regtdoorzee Greup).

De werklieden zijn verdeeld in drie *vakgroepen*: 1. geschoolden, 2. geoefenden en 3. ongeschoolden volgens de methode van het N.A.M.

Van deze groepen is het gemiddeld *uurinkomen* berekend door het totale inkomen over het 2de halfjaar 1924 (loon plus bijverdiensten volgens opgave van de R.V.B. sub. 8) te deelen door het totaal aantal gedurende dat tijdvak gewerkte uren (gewone uren plus overuren).

Amsterdam. De gegevens hebben betrekking op 181 ondernemingen en de Gemeente Amsterdam met totaal 17825 werklieden.

Amsterdam, 2de halfjaar 1924.

	Aantal ondern.	Aantal werklieden.			Uurinkomen.			
		Totaal	1.	2	3	1	2	3
Bouwvakken	65	1104	582	136	386	91	87	85½
Gemeente Amsterdam a)	—	8428	—	—	—	89	86½	81
Brouwersbedrijf b)	3	676	170	322	175	88	77	68
Steendrukkersbedrijf	25	159	159	—	—	83	—	—
Kuipers- en Kistenmakersbedrijf	4	168	46	99	23	81	77	77
Boekbindersbedrijf	8	196	134	62	—	78	67	—
Houtbedrijf	12	292	85	81	126	77	71	65
Havenbedrijf	31	1820	—	1820	—	—	68	—
Div. fabriek m. bedrijven c)	12	999	130	370	490	75	66	66
Bakkersbedrijf	1	20	11	—	9	73	—	70
Kleedingbedrijf	4	28	28	—	—	73	—	—
Metaalindustrie	16	3935	2157	1148	630	71	63	55

a) Uurinkomen over het geheele jaar 1924 van de mannelijke werklieden, ingedeeld volgens de methode van het N.A.M. De bijdrage van de werklieden voor het pensioen zijn van het bedrag niet afgetrokken; de kosten van de

sociale voorzieningen ten behoeve van de werklieden (zieken-geld, verlof etc.) zijn evenals bij de andere bedrijven niet inbegrepen.

b) Het is later gebleken, dat bij de opgave van de cijfers

voor het Brouwersbedrijf te Amsterdam en te Rotterdam over het 1ste halfjaar 1924 niet geheel en al dezelfde methode gevolgd is, als bij de andere cijfers. Die van Amsterdam waren daardoor te laag, die van Rotterdam te hoog. Vergelijking van de thans gegeven cijfers met de vroegere mag dus niet plaats vinden.

c) Tot deze groep behooren: 1 Superfosfaatfabriek; 1 Chininefabriek; 1 Zwavelzuurfabriek; 1 Sodafabriek; 2 verf-fabrieken; 1 pharm. handelsvereniging; 1 blikfabriek; 1 vruchtensappenfabriek; 1 draad en kabelfabriek en 1 meelfabriek.

Rotterdam. De gegevens hebben betrekking op 37 ondernemingen met 8238 werklieden.
Rotterdam, 2de halfjaar 1924.

	Aantal ondern.	Aantal werklieden.			Uurinkomen.			
		Totaal	1	2	3	1	2	3
Brouwersbedrijf	2	565	112	352	101	89	79	71
Steedrukkersbedrijf	10	56	56	—	—	88	—	—
Bakkersbedrijf	2	130	20	40	70	77	73	68
Boekbindersbedrijf	1	47	37	10	—	73	63	—
Houtbedrijf	2	196	24	81	91	71	65	58
Div. fabriek m. bedrijven d)	5	223	20	107	96	70	62	54
Metaalbedrijf	15	7021	3317	1859	1845	61	55	46

d) Tot deze groep behooren: 1 Chemicaliënfabriek; 1 verffabriek; 1 papierwarenfabriek; 1 blikfabriek en 1 zuivelfabriek.

Utrecht. De gegevens hebben betrekking op 27 ondernemingen met 2738 arbeiders.
Utrecht, 2de halfjaar 1924.

	Aantal ondern.	Aantal werklieden.			Uurinkomen.			
		Totaal	1	2	3	1	2	3
Centrale werkplaatsen m)	1	895	571	154	170	85	77	70
Bakkersbedrijf	1	47	14	33	—	75	69	—
Boekbindersbedrijf	1	10	10	—	—	71 ⁵	—	—
Drankindustrie	2	26	3	17	6	69	59	49
Chemische industrie e)	4	274	30	54	190	65	64	54
Houtbedrijf	2	44	12	16	16	61	56	48
Metaalbedrijf	10	1287	672	347	268	60	52	46
Diverse fabriek m. bedrijven f)	6	155	12	62	81	59	56	49

e) Tot deze groep behooren: 1 zeepfabriek; 2 asphalt-fabrieken en 1 beenzwartfabriek.

f) Tot deze groep behooren: 1 leerwarenfabriek; 1 blik-

fabriek; 1 papierwarenfabriek; 1 margarinefabriek en 2 ondernemingen in bouwmaterialen.

m) Zie hiervoor noot g bij de tabel voor Haarlem.

Haarlem. De gegevens hebben betrekking op 29 ondernemingen met 3663 arbeiders.
Haarlem, 2de halfjaar 1924.

	Aantal ondern.	Aantal werklieden.			Uurinkomen			
		Totaal	1	2	3	1	2	3
Centrale werkplaatsen g)	1	851	646	115	90	88	81	75
Steedrukkersbedrijf	6	36	36	—	—	83	—	—
Houtbedrijf	4	123	22	53	48	81	65	55
Bakkersbedrijf	2	45	11	22	12	79	70	60
Tramwegen h)	1	316	54	206	56	75 ⁵	67	61 ⁵
Boekbindersbedrijf	3	17	8	9	—	74	62	—
Diverse fabriek m. bedrijven i)	4	246	57	65	124	68	62	56
Zuivelbedrijf	1	72	4	18	50	66	63	56 ⁵
Metaalindustrie	7	911	483	264	164	65	59	46

g) Voor de Centrale Werkplaatsen is van de werklieden, behorende tot een 18-tal vakken, het gemiddeld uurinkomen berekend per 1 Jan. 1925. Onder dit gemiddeld uurinkomen wordt verstaan het gemiddelde uurloon per uitbetaald uur, vermeerderd met de gemiddelde kindertoeslag per uitbetaald uur en de gemiddelde overwinst per gewerkt uur. De verplichte pensioenstorting, die 8½ pCt. van het gemiddeld uurloon bedroeg, is niet van dit uurinkomen afgetrokken.

h) Zooals bij de andere bedrijfstakken is geschied zijn ook hier slechts de gewerkte uren in rekening gebracht, zoodat de ziekte- en verlofuren gedurende het 2e halfjaar 1924 van het totaal aantal uren zijn afgetrokken. Zoo-doende is de gemiddelde werkweek voor geschoolden, ge-oeffenden en ongeschoolden resp. 46.40; 48.16 en 48.55 uur; zonder den genoemden aftrek is de gemiddelde werk-week resp. 51.20 uur, 53,05 uur en 53,45 uur. Het gemid-deld weekinkomen is resp. f 35,21, f 32,10 en f 30,04.

i) Tot deze groep behooren: 1 zeepfabriek, 1 margarine-fabriek, 1 cacao-fabriek en 1 verffabriek.

Diverse plaatsen. Als aanvulling is dezen keer een begin gemaakt met een rubriek „Diverse plaatsen”. In het bijzonder zal er naar worden gestreefd deze rubriek uitbreiding te doen ondergaan. Voorloopig zijn uit de door het N.A.M. gepubliceerde gegevens slechts die van Hengelo en Dordrecht opgenomen. Mocht het wenschelijk blijken ook andere plaatsen op te nemen, dan kan verder geprofiteerd worden van de gegevens, die het N.A.M. geregeld elk half-jaar publiceert.

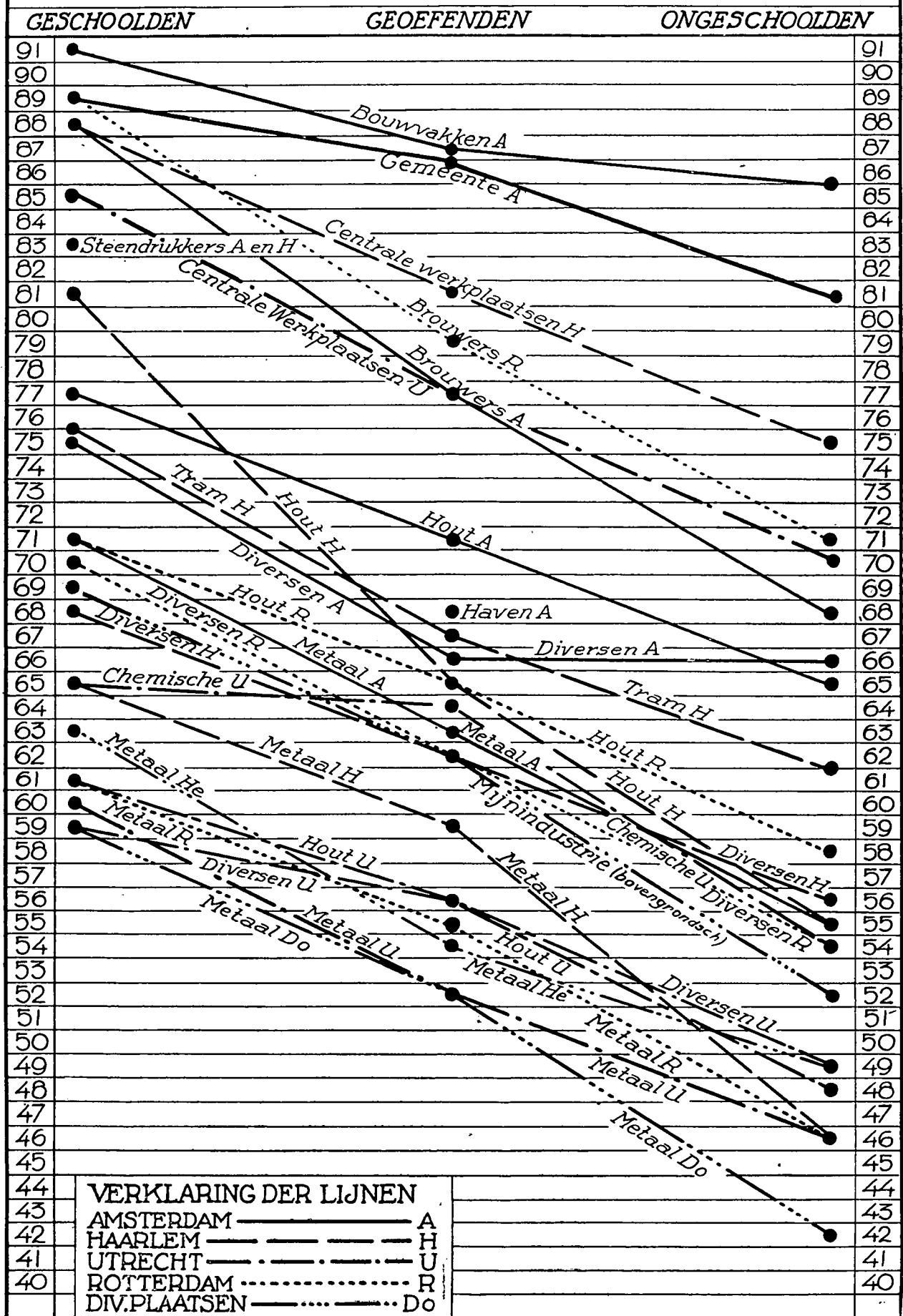
Evenals vorige keeren zijn ook thans weer de cijfers van de omvangrijkste bedrijfstakken vereenigd in een grafiek. Links is het uurinkomen der geschoolden; in het midden dat der geoeffenden en rechts dat der ongeschoolden uitgezet. (In verband met de afmetingen vangt de grafiek met 40 ct. aan). Er is zoo-doende een gemakkelijk overzicht verkregen van het loonpeil, terwijl de schuimte van de lijnen een maat

Diverse plaatsen, 2de halfjaar 1924.

	Aantal werkg.	Aantal werklieden.			Uurinkomen.			
		Totaal	1	2	3	1	2	3
Bovengrondische mijnarbeiders	—	901410 k)	210916 k)	253202 k)	437292 k)	69	62	52
Metaalindustrie Hengelo	4	2194	1109	744	341	63	54	49
„ Dordrecht	9	1469	385	875	209	59	52	42

k) Aantal diensten (van 8 uur) gedurende het 2e halfj. 1924.

GEMIDDELD UURINKOMEN VAN MEERDERJARIGE MANNELIJKE WERKLIEDEN OVER HET TWEEDE HALFJAAR 1924 TE AMSTERDAM HAARLEM, UTRECHT EN ROTTERDAM.

is 'voor de verhouding van het uurinkomen der 3 vakgroepen. De niet in de grafiek opgenomen bedrijfstakken kunnen door hen, die zich daarvoor in het bijzonder interesseeren, gemakkelijk in de grafiek geteekend worden. Werkgevers, die het uurinkomen van hunne onderneming willen vergelijken met het algemeene loonpeil, kunnen dit in de grafiek aangeven en dan de verbindingslijn b.v. met rooden inkt teekenen, zoodat zijn in een oogopslag een indruk krijgen van de verhoudingen.

Ten slotte hebben wij uit de gegevens, die tot nog toe werden gepubliceerd, een overzicht opgesteld van de loonbeweging gedurende 1923 en 1924. Wij hebben de cijfers, die door verschillende omstandigheden niet met de vroeger gepubliceerde vergelijkbaar waren, daarbij weggelaten: Daardoor werd op sommige plaatsen het overzicht niet geheel compleet, doch voor alles moet worden vermeden, dat uit de cijfers verkeerde conclusies getrokken zouden kunnen worden. Teneinde een indruk te kunnen krijgen van den invloed van de betrokken cijfers, is het aantal werklieden over het 2e halfjaar 1924 ook vermeld.

	Vakgroep.	Iste halfj. 1923	2de halfj. 1923	Iste halfj. 1924	2de halfj. 1924	Aantal werklieden 2de halfj. 1924
<i>Amsterdam.</i>						
Bouwvakken ...	1	107	103	95	91	582
	2	—	—	—	87	136
	3	96	95	88	85 ⁵	386
Kuipers- en Kistenmakers ..	1	80	78	80	81	46
	2	85	77	77	77	99
	3	78	73	73	77	23
Houtbedrijf	1	77	75	75	77	85
	2	71	70	70	71	81
	3	65	65	65	65	126
Havenbedrijf	1	—	—	—	—	—
	2	70	69	67 ⁵	68	1820
	3	—	—	—	—	—
Metaalindustrie ..	1	76	75	72	71	2157
	2	66	66	63	63	1148
	3	57	58	55	55	630
Div. Fabr. m. bedr.	1	81	81	75	75	139
	2	66	67	66	66	370
	3	65	68	65	66	490
<i>Rotterdam.</i>						
Metaalindustrie ..	1	68	63	59	61	3317
	2	62	58	54	55	1859
	3	53	46	46	46	1845
Houtbedrijf	1	—	73	—	71	24
	2	—	69	70	65	81
	3	—	59	59	58	91
Div. Fabr. m. bedr.	1	—	70	71	70	20
	2	—	63	61	62	107
	3	—	58	56	54	96
<i>Utrecht.</i>						
Metaalindustrie ..	1	64	65	61	60	672
	2	55	55	53	52	347
	3	46	47	46	46	268
Houtbedrijf	1	—	68	61	61	12
	2	—	66	59	56	16
	3	—	55	49	48	16
Chemische ind. ...	1	—	69	62	65	30
	2	—	65	60	64	54
	3	—	56	54	54	190
Div. Fabr. m. bedr.	1	—	—	62	59	12
	2	—	—	59	56	62
	3	—	—	50	49	81
Drankindustrie ..	1	—	69	72	69	3
	2	—	60	60	59	17
	3	—	48	49	49	6
<i>Haarlem.</i>						
Centrale Werkpl.	1	100	94	87	88	646
	2	94	88	81	81	115
	3	86	80	75	75	90
Metaalindustrie ..	1	69	67	63	65	483
	2	62	60	57	59	264
	3	53	53	48	46	164
Houtbedrijf	1	97	—	96	81	22
	2	80	—	70	65	53
	3	57	—	57	55	48

Trambedrijf	1	—	80	76 ⁵	75 ⁵	54
	2	—	72	68	67	206
	3	—	65	62	61 ⁵	56
Bakkersbedrijf ..	1	—	85	83	79	11
	2	—	69	69	70	22
	3	—	—	—	—	—
Div. Fabr. m. bedr.	1	—	68	69	68	57
	2	—	55	56	62	65
	3	—	—	54	56	124
Zuivelbedrijf	1	—	—	67	66	4
	2	63	62	63	63	18
	3	57	56	57	56 ⁵	50

Haarlem, April 1925.

Ir. B. BÖLGER.

QUI BENE DISTINGUIT BENE DOCET.

I.

Het practische doel, waarmede mijn artikel „Een gevaarlijk ontwerp” in de Nos. van 11 en 18 Febr. j.l. geschreven werd, is, naar Mr. Van Bolhuis in „de Indische Gids” van April opmerkt, in zóó ruime mate bereikt, dat ik, van dien kant gezien, het verder nàpleiten in deze aangelegenheid met zekere gelatenheid kan aanzien. Intusschen is, naar aanleiding van enkele beschouwingen in die artikelen, een discussie ontstaan, die om de belangrijkheid van het onderwerp op zichzelf niet zonder betekenis is, en waaraan ik mij dus niet zal onttrekken. Zulk een discussie, wil zij eenige vrucht dragen, behoort echter aan bepaalde eischen te voldoen: de geschilpunten dienen scherp te worden gesteld; onderscheid moet worden gemaakt tusschen hoofd- en bijzaken; en het betoog des tegenstanders behoort zuiver te worden weergegeven.

De bijdrage van den heer E. Moresco „Occult staatsrecht” in het No. van 1 Apr. jl., dat mij eerst onlangs onder de oogen kwam, geeft een welkome aanleiding de betrokken vragen in dezen zin nog eens rustig onder de oogen te zien.

* * *

De driehoek. Het hoofdpunt, waarover de discussie loopt, is de bewering van den heer Oud in de Tweede Kamer, dat de door mij beschreven driehoeksverhouding niet bestaat en in ons staatsrecht onbestaanbaar is. Ik ken, aldus de heer Oud, slechts een tweezijdige verhouding, tusschen den G.-G. en de Regeering in Nederland, welke laatste, weliswaar, is samengesteld uit den Koning en den verantwoordelijken Minister, doch die tegenover den G.-G. altoos als eenheid optreedt. In het bijzonder kwam hij op tegen de mogelijkheid, dat de Koning, bij geschil tusschen Minister en G.-G., uit de volheid van zijn Macht zou beslissen. Dit achtte hij onconstitutioneel. Tegenover dat betoog heb ik gesteld, dat een dergelijk partijkiezen van den Koning in geval van geschil wel degelijk voorkomt en volkomen constitutioneel is. Het artikel van den heer Moresco is nu in de eerste plaats opmerkelijk, omdat het mijn betoog op dit punt volkomen onderschrijft:

„De drager der Kroon (doet) in geval van botsing tusschen Minister en G.-G. een poging tot verzoening. Mislukt deze en blijft de Minister de uitvaardiging (of handhaving) van een Koninklijk bevel noodzakelijk achten, terwijl vaststaat, dat de Gouverneur-Generaal in dat geval ontslag zal vragen, dan zal in den regel de meening van de meerderheid in den Ministerraad den doorslag moeten geven, evenals geschiedt in andere gevallen waarin een Minister een gewichtige beslissing vraagt, die het geheele regeerbeleid raakt of waaruit althans licht een crisis kan voortvloeien. Dat de Koning in dergelijke gevallen niettemin bevoegd is het vraagstuk te toetsen aan de parlementaire en politieke verhoudingen van het oogenblik en het op het aftreden van het geheele ministerie kan laten aankomen als die verhoudingen dat mogelijk maken, *sprekt vanzelf.*”

Deze periode bevat niets anders dan een korte parafraze van mijn artikel van 18 Maart; een parafraze, waarmee ik mij, behoudens een enkel punt,¹⁾

¹⁾ Dit punt is de bewering van den heer Moresco dat „in den regel de meening van de meerderheid in den Ministerraad den doorslag zal moeten geven.” Om te kunnen vaststellen wat „in den regel” geschiedt, zou men een over-

geheel kan vereenigen. Dank mede de autoriteit van den heer Moresco staat thans dus vast, dat er, in bepaalde gevallen, d.w.z. bij conflict tusschen den Minister en den G.-G., een driehoeks-verhouding kan ontstaan, waarin de Koning *arbitrair*¹⁾ de beslissing neemt, eene beslissing, die, ook wanneer zij tegen den verantwoordelijken Minister uitvalt, volkomen constitutioneel is.

Deze driehoeks-verhouding, aldus de heer Moresco, komt echter niet alléén voor bij conflicten tusschen den Minister en den G.-G. of den Opperbevelhebber. Hier wordt een punt aangeroerd, dat gezette aandacht verdient. Het bezwaar wordt nader ontwikkeld in een schrijven, dat ik van Mr. Boasson ontving en dat ik met zijn goedkeuring hieronder laat volgen:

„Ik voor mij zou tegen het beeld van den driehoek uit staatsrechtelijk oogpunt geen bezwaar hebben, mits erkend wordt, dat de driehoek kan voorkomen in alle gevallen, waarin eene verhouding gesteld wordt tusschen den koninklijken persoon, den minister en een ambtenaar voor wiens beleid een minister staatsrechtelijk verantwoordelijk is. Dus b.v. ook tusschen H.M., den Minister van Binnenlandsche Zaken en den Commissaris der Koningin, zelfs tusschen H.M., Minister en adjunct-commies of korporaal. Geen stelsel van ministerieele verantwoordelijkheid kan aan de Koningin het recht ontnemen zich te doen voorlichten door wie Zij wil, en dus ook door een deskundig ambtenaar, die in een bepaald geval met het uitvoeren van een ministerieel bevel is belast. En ieder ambtenaar kan zich als burger spontaan tot de Koningin wenden. In hoever in bijzondere gevallen voor de Koningin of voor een ambtenaar aanleiding is dezen weg te betreden, is een zaak van beleid, van goede administratie, en in het algemeen zal de Koningin en de ondergeschikte ambtenaar zich wel honderd maal bedenken om langs dezen weg tot een conflict met een Minister te komen.

Dat de driehoeksverhouding bij den G.G. en den Opperbevelhebber *zooveel duidelijker* is, volgt eenvoudig uit het groote gewicht dezer ambten. Maar ook hier blijft het een zaak van beleid, in welke mate de een met de Koningin of Deze met den ambtenaar, *buiten den Minister om*, in contact zal treden. Doch ook moet het recht van den Minister erkend worden om dit contact te regelen of te beperken; dit „recht“ van den Minister gaat echter niet verder dan zijn „macht“. En die macht wordt op haar beurt bepaald door de beteekenis, die men zal hechten aan zijn dreigement, dat hij den ambtenaar zal doen ontslaan, of — als de Koningin niet medewerkt — zal aftreden. En die beteekenis wordt afhankelijk van de kans, of er iemand te vinden is, die als opvolger van den gebruskeerden Minister de daad van ambtenaar en Kroon voor zijn rekening neemt.

Zoolang bij al dergelijke overwegingen het oog mede gericht blijft op de houding, die het parlement — of een na Kamerontbinding nieuw opgetreden parlement — zal aannemen, en deze vermoedelijke houding het optreden van alle

zicht moeten hebben over het verloop van al dergelijke conflicten, die sedert 1854 zijn voorgekomen. Dit overzicht ontbreekt mij en vermoedelijk ook den heer Moresco. De regel kan dus hier wetenschappelijk niet worden vastgesteld. De bewering wat in den regel moet geschieden, is eenvoudig een stuk liberale dogmatiek: ons positief staatsrecht schrijft nergens voor, welke mening, die van den Koning of die van den Ministerraad, in dergelijke conflicten in den regel den doorslag moet geven.

¹⁾ Arbitrair: De door den heer Moresco gemaakte beperking „als de parlementaire en politieke verhoudingen (die beslissing tegen den Minister) mogelijk maken“ doet aan het *arbitrair* karakter van de beslissing niets af. Ook de niet-constitutioneele Vorst, ook elke Drager van een z.g. absoluut Gezag, ook Lodewijk XIV, ook de Koning van Dahomey, ook de Romeinsche Familievader, bij de uitoefening zijner patria potestas, moesten bij hun arbitraire beslissingen rekening houden met de omstandigheden en verhoudingen, al waren het dan geen *parlementaire* verhoudingen. Elk overheidsgezag gaat slechts zoover als de moreele weerstand van de onderdanen duldt. Waat het om gaat, is, dat de Koning ten onzent, bij de hier besproken beslissing, in geen enkel opzicht gebonden is aan eenigen geschreven of ongeschreven constitutioneelen regel, maar uitsluitend is aangewezen op zijn eigen oordeel, hoe ver hij gaan moet, mag en kan. De crisis van 1918 heeft aangetoond, dat hij, onder bepaalde omstandigheden, ook in den modernen tijd, soms *zeer ver* kan gaan.

betrokkenen mede bepaalt, blijft men m.i. geheel binnen het kader, niet alleen van het stelsel van ministerieele verantwoordelijkheid, maar ook van het parlementaire stelsel. Dit echter met één uitzondering: wanneer n.l. het parlement vermoedelijk de Koningin gelijk zou geven, niet omdat het haar oordeel *zakelijk* deelt, maar alleen uit eerbied voor Haar *formeelen* wil, zou het parlement vrijwillig het parlementair stelsel hebben prijsgegeven.”

Met de in dit schrijven gegeven voorstelling van zaken, die zich trouwens volkomen dekt, met de voorstelling, die ik in mijn artikel van 18 Maart heb gegeven, kan ik mij, behoudens het hooger aangeduide punt, volkomen vereenigen. Erkend wordt, tegen den heer Oud, het bestaan eener driehoeksverhouding. Erkend wordt, tegen den heer Van Raalte, die een dergelijke correspondentie ongrondwettig achtte, het constitutioneel geoorloofde van een directe correspondentie *buiten den Minister om*, van den Koning, niet slechts met den G.-G. en den Opperbevelhebber, maar ook, zooals eveneens uitdrukkelijk door mij in mijn artikel van 18 Maart is erkend, met elken ambtenaar, hoog of laag geplaatst.

Te adstrueeren blijft slechts, waarom ik deze correspondentie van den Koning met de beide genoemde hooge ambtenaren een bijzonder karakter heb toegekend en de mede daaruit voortspruitende driehoeksverhouding als een aparte staatsrechtelijke figuur heb gekenschetst.

Het antwoord ligt in de zinsnede, die ik mij veroorloofde in Mr. Boasson's schrijven te onderstrepen. Terecht zegt Mr. Boasson „in het algemeen zal de Koning en de ondergeschikte ambtenaar zich wel honderd maal bedenken om langs dezen weg (d.w.z. door directe correspondentie) tot een conflict met een Minister te komen. Inderdaad is sedert 1848 geen geval bekend, dat een crisis tusschen den Koning en den Minister is ontstaan, doordat de Koning, op grond van inlichtingen van een ondergeschikt ambtenaar, partij tegen den Minister gekozen heeft; al komt het nog herhaaldelijk voor, dat ambtenaren, meest echter over personeele kwesties, vooral bij of na hun ontslag, een beroep doen op den Koning, dat, zoo de Koning zich met hun zienswijs vereenigde en de Minister zich aan zijn opvatting hield, tot een crisis tusschen den Koning en den Minister zou *kunnen* aanleiding geven. Doch de Koning zal zich wel wachten zich bij de afdoening van dit soort rekestes *niet* bij 's Ministers consideratiën en advies neer te leggen. Het *recht* van den Koning is in zulke gevallen door de *macht* van den Minister practisch buiten werking gesteld. Precies het tegenovergestelde is echter het geval met de directe correspondentie tusschen den Koning en de beide genoemde hooge ambtenaren. Ook in deze gevallen heeft de Minister op bepaalde momenten in de ontwikkelingsgeschiedenis van het parlementarisme beproefd, hoever zijn macht ging. In de verhouding tusschen Koning en G.-G. heeft dit kort na de invoering van het R.R. tot een paar conflicten aanleiding gegeven; over het belangrijkste conflict hoop ik binnen niet al te langen tijd nadere gegevens te publiceeren. In de verhouding tusschen Koning en Opperbevelhebber is dit punt het laatst ter toetse gebracht in de bekende crisis van 1918. In beide gevallen is het resultaat geweest, dat in de door de directe correspondentie tusschen den Koning en de beide bedoelde ambtenaren aan des Konings beslissing onderworpen conflicten met den Minister de individueele wil des Konings door den verantwoordelijken Minister gedekt is en derhalve de directe correspondentie van den Koning met beide hooge ambtenaren implicite als constitutioneel oirbaar is bevestigd: want het is *onmogelijk*, dat enig Minister een inconstitutioneele daad van den Koning zou dekken, omdat elke daad des Konings, op het moment, dat zij door een minister gedekt wordt, eo ipso *constitutioneel* wordt.

M.a.w.: terwijl directe correspondentie, en daaruit voortvloeiende politiek conflict met den Mi-

nister, voor zooveel betreft den Koning en den ondergeschikten ambtenaar, slechts een staatsrechtelijke *potentiatiliteit* vormt, is deze directe correspondentie en de daaruit voortvloeiende mogelijkheid van politiek conflict tusschen den Koning en de beide genoemde ambtenaren een staatsrechtelijke *realiteit* en is men gerechtigd, op grond dezer *antecedenten*, speciaal *deze* driehoeksverhoudingen als afzonderlijke staatsrechtelijke figuur te beschrijven, tot tijd en wijle nieuwe antecedenten nieuw recht creëeren.

(Slot volgt.)

Dr. C. GERRETSON.

AANTEKENINGEN.

De Deutsche in- en uitvoer volgens de landen van herkomst en bestemming. — Gegeven de overwegende beteekenis van de Deutsche handelsbalans voor de betalingsbalans van dit land, welke laatste t.z.t., wanneer het plan Dawes volledig in werking is, een overschot van minstens 2½ milliard G.M. moet vertoonen en gegeven voorts de vraag, waar de groote uitvoer, welke hiertoe noodig zal zijn, geplaatst moet worden, is de ontwikkeling van den Deutschen handel met het buitenland van het grootste belang. Gaat men na, welke de tien voornaamste landen van herkomst en bestemming in 1924 waren, dan blijken dit de volgende te zijn:

Tabel I.

Landen van herkomst	Waarde in millioenen R.M.	in % v. d. totaal- waarde
Vereenigde Staten	1754,4	18,8
Groot-Brittannië	881,0	9,5
Argentinië	518,8	5,6
Elzas-Lotharingen	512,0	5,5
Nederland	459,0	4,9
Tsjechoslowakije	437,4	4,7
Polen	402,0	4,3
Britsch-Indië	397,8	4,3
Italië	367,5	3,9
Zwitserland	275,8	3,0
10 belangrijkste landen tezamen		64,5

Landen van bestemming	Waarde in millioenen R.M.	in % v. d. totaal- waarde
Nederland	649,4	9,9
Groot-Brittannië	611,5	9,3
Vereenigde Staten	509,4	7,8
Zwitserland	380,3	5,8
Tsjechoslowakije	379,4	5,8
Oostenrijk	316,5	4,8
Polen	301,7	4,6
Denemarken	292,5	4,4
Zweden	286,3	4,3
Italië	241,1	3,7
10 belangrijkste landen tezamen		60,4

De tien belangrijkste uitvoerlanden trokken derhalve ruim 60 pCt. van den uitvoer tot zich, de tien belangrijkste invoerlanden leverden bijna 65 pCt.

Beschouwt men in tabel II onder aan deze pag. de voornaamste 12 invoerartikelen volgens de landen van herkomst, dan blijkt, dat zij ongeveer de helft (49 pCt.) van den totalen Deutschen invoer uitmaken. Onder deze groepen bevinden zich zoowel grondstoffen als levensmiddelen en eindproducten. Het overheerschende aandeel der textielgoederen valt hierbij op. (In het overzicht, dat met de andere gegevens aan „Wirtschaft und Statistik” is ontleend, is slechts rekening gehouden met de grootste textielgoederengroepen). De totale invoer van textielgoederen, derhalve van grondstoffen, weefsels, garens en verwerkte goederen uit wol, katoen, zijde en vlas bedraagt ⅓ van den totalen invoer.

Tab. IIa. Landen	Warengroepen	In mill. R.M.
Vereenigde Staten	Vleesch, spek, worst	46,3
	Reuzel en Oleomargarine	165,1
Groot-Brittannië	Visch en Vischconserven	48,4
Argentinië	Maïs, Dari	38,6
	Vleesch, spek, worst	56,8
Nederland	Groenten, enz.	20,7
	Visch en vischconserven	16,7
	Plantaardige oliën en vetten	37,7
Tsjechoslowakije	Bruinkolen	26,2
	Hop	23,0
	Timmerhout	77,6
Polen	Timmerhout	57,1
	Hout voor houtpulp	24,6
	Ruw zink	18,9
Britsch-Indië	Rijst	120,1
Italië	Eieren van pluimvee	33,1
	Ruw vlas, hennep, jute e.d.	25,7
	Groenten, enz.	16,6
Zwitserland	Klokken	11,1

De landen, welke voor den invoer dezer belangrijkste goederen in aanmerking komen, zijn, ook wanneer men den geheelen invoer beschouwt, de belangrijkste, daar zij meer dan ⅓, nl. 93 pCt. van den totalen invoer leveren. Bij sommige dezer landen spelen echter naast de in tabel II genoemde invoergoederen nog andere een vooraanstaande rol. Deze zijn in tabel IIa vereenigd, zoodat men, wanneer men beide tabellen combineert, kan zien, welke goederen van de desbetreffende landen voornamelijk worden betrokken. Met uitzondering van twee landen, Nederland en Oostenrijk, is uit ieder land meer dan ⅓ van den invoer opgevoerd. Bij Nederland ontbreken in de tabel enkele belangrijke levensmiddelen als vleesch, eieren en vet, terwijl de invoer uit Oostenrijk in zeer vele kleine posten uiteenvalt. In het algemeen bestaat natuurlijk de hoofduitvoer uit de overzeesche landen uit minder goederen dan die uit de Europeesche nabuurstaten, doch voor alle landen is het aantal der voornaamste goederen slechts gering.

Tabel II. Landen van herkomst van de 12 belangrijkste groepen van invoerartikelen.

LANDEN	Totale invoer van alle goederen.		Ruwe katoen	Wol	Broodgraan en meel	Melk, Boter en Kaas	Katoenen weefsels	Ooft en Zuidvruchten	Oliehoudende vruchten en olie-zaden	Katoenen garens	Steenkolen	Wollen garens	Kalfs- en Runderhuiden	Ruw tabak	Aandeel (pCt.) der hiergroepen vermeld van tabel II en Ila in den totalen invoer uit de afzonderlijke landen.	
	in mill. R.M.	aand. in %													in millioenen R.M.	in %
Alle landen	9317,3	100	827,3	758,0	475,7	338,6	322,8	317,3	280,2	276,3	268,2	237,1	214,2	209,1	48,6	—
In pCt. v. d. totaal invoer waarvan uit:			8,9	8,1	5,1	3,6	3,5	3,4	3,0	3,0	2,9	2,6	2,3	2,2		
Vereenigde Staten	1754,4	18,8	652,0	—	286,5	26,5	—	35,9	—	—	—	—	5,2	30,2	59,1	71,1
Groot-Brittannië	881,0	9,5	—	79,9	—	—	44,9	—	—	134,2	144,3	—	4,3	—	46,3	51,8
Argentinië	518,7	5,6	—	159,4	29,3	—	—	—	—	—	—	—	101,3	—	62,9	81,3
Elzas-Lotharingen	512,0	5,5	—	—	8,2	4,1	215,2	—	—	36,8	—	27,8	—	—	57,1	57,1
Nederland	459,0	4,9	—	11,2	15,8	97,8	—	7,0	—	3,3	—	3,3	5,0	—	31,2	47,6
Tsjechoslowakije	437,4	4,7	—	13,4	—	—	5,2	10,3	—	44,1	6,5	29,6	—	—	24,9	53,9
Polen	402,0	4,3	—	—	—	—	—	—	—	—	107,6	24,5	—	—	32,9	57,9
Britsch-Indië	397,8	4,3	70,8	—	—	—	—	—	32,3	—	—	—	20,4	—	31,0	61,2
Italië	367,5	4,0	—	6,2	—	—	—	93,8	—	13,3	—	—	—	7,0	32,7	53,3
Zwitserland	275,8	3,0	—	—	—	29,3	49,1	10,8	—	26,0	—	18,2	7,1	—	50,9	55,0

Tabel III.

Landen van bestemming der belangrijkste groepen van uitvoerartikelen.

LANDEN	Totale uitvoer		Textielgoederen						Ijzerwaren						Goederen uit onedele metalen, behalve ijzer	Electrotechnische producten en machines	Leder en lederwaren	Totaal in % van de totale uitvoerwaarde	
			Totaal	waarvan					In totaal	waarvan									
				Garens	weefsels					Kleederen, linnengoed en overige textielgoederen.	Buizen, walsrollen, staaf- en vormijzer, blik en draad	Spoorwagvoerb. mat., ketels, machineonderd., messensmeedw. en over. ijzerw.							
					Totaal	Wol	Katoen	Verfstoffen en chemicaliën				Machines (behalve electrische)	Papier en papierwaren	Totaal					waarvan uit koper
in miljoenen R.M.																			
Alle landen . . .	6568,2	100	1159,6	172,1	794,1	221,3	394,5	193,4	800,4	173,8	626,6	487,2	416,9	289,1	273,7	160,0	259,2	219,6	59,5
% van den totalen uitvoer . . .			17,7	—	—	—	—	—	12,2	—	—	7,4	6,4	4,4	4,2	—	4,0	3,3	—
Nederland . . .	649,4	9,3	130,8	21,8	69,4	25,7	28,4	39,6	88,5	22,1	66,4	26,6	26,8	35,6	25,0	18,2	20,0	15,1	56,7
Gr.-Brittannië . . .	611,5	9,3	131,0	5,6	99,2	16,0	39,3	26,2	50,0	10,4	39,6	27,1	16,6	47,8	21,4	9,7	22,9	30,7	56,8
Vereenigde Stat. . .	509,4	7,8	110,3	8,3	84,8	14,0	50,3	17,2	18,2	1,3	16,9	42,2	11,8	35,2	9,9	3,6	7,0	17,0	49,4
Zweden	380,3	5,8	85,4	29,0	45,6	16,9	15,3	10,7	35,0	11,1	23,9	25,5	18,5	8,4	19,3	8,7	7,8	18,0	57,3
Tsjechoslowak. . .	379,4	5,8	22,8	15,6	5,7	0,4	2,0	1,5	18,6	2,7	15,9	33,0	20,3	5,2	6,7	3,7	7,9	12,7	33,5
Oostenrijk	316,5	4,8	83,9	5,3	72,2	24,0	38,0	6,4	29,2	5,3	23,9	19,0	23,8	6,0	7,3	4,2	12,0	18,2	63,0
Polen	301,7	4,6	33,9	5,3	23,7	3,4	17,2	4,9	34,0	3,5	30,5	18,4	26,8	5,1	8,8	5,7	10,9	13,5	50,2
Denemarken . . .	292,5	4,5	64,3	5,4	45,0	18,6	15,8	13,9	38,2	14,4	23,8	9,3	9,3	9,6	11,5	7,4	6,8	11,2	54,8
Zweden	286,3	4,4	78,1	15,9	44,0	18,1	16,2	18,2	26,1	7,3	18,8	19,8	14,7	7,7	11,4	6,8	17,1	9,5	64,4
Italië	241,1	3,7	27,6	2,4	22,5	8,0	11,8	2,7	30,4	3,2	27,2	21,6	26,4	8,7	11,4	6,8	14,5	13,6	64,0

In tabel III, de voornaamste tien afzetgebieden der belangrijkste uitvoerartikelen aangevende, is slechts met eindproducten rekening gehouden. Deze omvatten bijna $\frac{1}{2}$ (79 pCt.) van den totalen uitvoer. Van de niet-eindproducten spelen slechts suiker en wol een zeer belangrijke rol, waarbij het bij de wol natuurlijk om een verborgen doorvoer gaat. Suiker wordt hoofdzakelijk naar Nederland, Groot-Brittannië, Finland, Noorwegen, Zwitserland, Denemarken en Zweden uitgevoerd, wol naar Tsjechoslowakije, Groot-Brittannië, België, Zweden, Polen, Oostenrijk en Rusland. De in het overzicht opgevoerde eindproducten-groepen omvatten samen 60 pCt. van den totalen Duitschen uitvoer. Bij den uitvoer spelen, evenals bij den invoer, de textielgoederen de belangrijkste rol. Daarna volgt verwerkt ijzer; in de derde plaats komen chemicaliën.

Van veel belang is uiteraard een vergelijking van de landen van herkomst en bestemming vóór en na den oorlog. Hieraan staan echter groote moeilijkheden in den weg. In de eerste plaats zijn de cijfers over 1924 te klein, aangezien de in- en uitvoer over de Westgrens in 1924 grootendeels aan statistische waarneming is ontsnapt. Voorts is het niet mogelijk, de prijsveranderingen, welke sinds 1913 hebben plaats gevonden, uit te schakelen. Wel kan men de waarde van den totalen handel tot de prijzen van 1913 herleiden. Daar echter voor den verschillend samengestellten handel met afzonderlijke landen geen berekening volgens de waarden van 1913 voorhanden is, kan niet worden aangegeven, hoe de totale daling over deze afzonderlijke landen verdeeld is. Wil men het aandeel, dat de afzonderlijke landen in 1913 en 1924 in den totalen in- en uitvoer gehad hebben, vergelijken, dan moet men in aanmerking nemen, dat de onvolledigheid der cijfers over 1924 ten aanzien van de West-Europeesche staten grooter is dan ten aanzien van de andere. Nog meer wordt de vergelijking met 1913 door gebiedsveranderingen bemoeilijkt. Vooral de inkrimping van het Deutsche grondgebied heeft invloed op den omvang van den handel met alle landen. In de cijfers van 1924 wordt de handel met de afgestane gebieden beschouwd als handel met buitenlandsche, Europeesche staten, terwijl in de cijfers over 1913 dit handelsverkeer, als deel van den binnenlandschen handel, in het geheel niet voorkomt. Aan den anderen kant is in de cijfers van 1913 de in- en uitvoer der afgestane gebieden uit, resp. naar andere landen dan Duitschland begrepen; een verkeer, dat in 1924 niet tot den Duitschen buitenlandschen handel behoort. Hoe groot deze verschui-

vingen zijn, laat zich niet vaststellen.

Rekening houdend met het vorenstaande, kan het volgende overzicht gegeven worden (verhoudingscijfers):

Landen van herkomst en bestemming in de jaren 1924 en 1913.

Landen	In-voer	Uit-voer	Invoer		Uitvoer	
	1924	1924	1924	1913	1924	1913
	In pCt. van 1913		Jaartotaal = 100			
Totaal:	87	65	100	100	100	100
			Daarvan:			
Groot-Brittannië	101	43	9,5	8,1	9,3	14,2
Frankrijk	38	13	2,4	5,4	1,5	7,8
Elzas-Lotharingen	—	—	5,5	—	0,2	—
België	46	17	1,7	3,2	1,4	5,5
Luxemburg	—	—	0,5	—	0,2	—
Nederland	138	94	4,9	3,1	9,9	6,9
Denemarken	136	103	2,8	1,8	4,4	2,8
Zweden	59	125	1,4	2,1	4,4	2,3
Polen	—	—	4,3	—	4,6	—
Oostenrijk	—	—	1,5	—	4,8	—
Tsjecho-Slowakije	—	—	4,7	—	5,8	—
Italië	116	61	4,0	2,9	3,7	3,9
Zwitserland	129	71	3,0	2,0	5,8	5,3
Argentinië	105	75	5,6	4,6	3,0	2,6
Vereenigde Staten	103	71	18,8	15,9	7,8	7,1
Britsch-Indië	73	101	4,3	5,0	2,3	1,5

Uit deze tabel blijkt zeer duidelijk, dat de landen, die op grond van de cijfers van vóór den oorlog voor een verhoogden invoer uit Duitschland in aanmerking komen, behooren tot de geallieerde staten. Het aandeel van Engeland in den Duitschen uitvoer daalde van 14,2 pCt. in 1913 tot 9,3 pCt. in 1924, dat van België van 5,5 tot 1,4 pCt. en dat van Frankrijk zelfs van 7,8 tot 1,5 pCt. Weliswaar is de invoer uit Frankrijk en België ook nog belangrijk minder dan vóór den oorlog, zoodat in een toeneming hiervan althans gedeeltelijk een compensatie voor een vermeerderden Duitschen uitvoer daarheen zou kunnen worden gevonden. Intusschen slechts gedeeltelijk en met belangstelling moet derhalve worden afgewacht, waarheen de hoeveelheid goederen, die gelijk in den aanhef opgemerkt, Duitschland noodzakelijkerwijs moet exporteerden, haar weg zal vinden. Naar men weet, is dit vraagstuk door de Internationale Kamer van Koophandel in behandeling genomen en zal men op het a.s. congres te Brussel trachten, hiervoor een oplossing te vinden.

ONTVANGEN.

Bedrijfsorganisatie en Medezeggenschap door Prof. Dr. H. W. C. Bordewijk. Rede, den 15en Januari 1925 te Utrecht gehouden in een buitengewone vergadering van den Nederlandsche-Middenstandsbond. Leiden; Leidsche Uitgeversmaatschappij.

MAANDCIJFERS.

GIRO-KANTOOR DER GEMEENTE AMSTERDAM.

	Februari 1925		Februari 1924	
	In mill.	Aantal	In mill.	Aantal
<i>Giro's</i> (eenzijdige vermelding)				
Girobetalingen aan Gemeentestell.	f ¹ 8.9	10.479	f ¹ 9.5	11.053
Girobetalingen aan Particulieren	„ 19.8	57.024	„ 16.8	42.983
<i>Geldomzet.</i>				
Ontvangsten	„ 5.6	6.594	„ 5.2	8.256
Betalingen	„ 6.1	25.130	„ 6.6	25.163
Part.rekeninghouders	„ 19.0 ¹	23.922 ²	„ 19.3 ¹	21.506 ²
Waarvan rekeningh. welke gelden voor 1 jaar vast hebben gedeponeed ¹)	„ 7.8	2.444 ²	„ 7.8	2.315 ²

1) Gemiddeld saldo te goed. 2) Einde der maand.

POSTCHEQUE EN GIRODIENST.

	Maart 1925		April 1925	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Aantal rekeningen op ult ^o ..	107.513		107.404	
Ontv. stortingen.	358.593	63.896.482	394.869	66.205.943
Uitbet. cheques..	96.473	37.419.319	94.038	37.361.378
Bijschrijvingen ..	839.551	324.709.358	903.478	336.698.360
waarvan in giro		261.106.785		271.488.973
Afschrijvingen ..	539.183	298.944.253	561.501	309.394.632
waarvan in giro		261.106.785		271.488.973
Gezamenlijk te goed op ult ^o ..		262.164.745		289.629.011
Belegd		64.301.988		64.790.890

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK.

	April 1925		April 1924	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Voor rekeninghouders	51.335	f 2.664.511.000	58.093	f 2.641.518.000
waarvan door de H.-bank plaatselijk	37.829	„ 2.297.383.000	39.712	„ 2.381.372.000
Ter voldoening van Rijksbelast.	1.914	„ 8.571.000	8.126	„ 8.942.000

HANDELSBEWEGING OVER DE MAAND MAART 1925

(Ontleend aan de Statistiek van den In-, Uit- en Doorvoer).

Groepen	Invoer		Uitvoer		Saldo Invoer		Saldo Uitvoer	
	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde
I Levende dieren ..	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden
II Voedingsmiddelen voor menschen en dranken:								
a) onbewerkte en halfbewerkte..	179.472.875	38.735.408	120.620.428	30.429.403	58.852.447	8.306.005	—	—
b) fabrikaten	71.958.016	13.488.172	98.654.782	37.481.846	—	—	26.696.766	23.993.674
III Onbewerkte en halfbew. stoffen:								
a) v. dierlijke herk.	12.289.483	10.922.981	6.955.330	3.630.743	5.334.153	7.292.238	—	—
b) „ plantaard. „	142.362.388	39.004.672	36.718.926	12.322.614	105.643.462	26.682.058	—	—
c) „ minerale „	1.127.872.270	24.588.055	515.418.091	7.984.470	612.454.179	16.603.685	—	—
IV Fabrikaten	393.398.014	75.729.581	163.537.929	51.365.923	229.860.085	24.363.658	—	—
V Gouden en zilveren munt en muntmat.	213	79.972	3.039	754.099	—	—	2.826	674.127
VI Andere goederen..	2.283.315	437.556	5.996.690	2.147.352	—	—	3.713.375	1.709.796
Totaal	1.931.332.037	203.902.137	949.154.191	147.032.054	982.177.846	56.870.083	—	—
Zonder gouden en zilveren munt en muntmateriaal (groep V) ..	1.931.331.824	203.822.165	949.151.152	146.277.955	982.180.672	57.544.210	—	—

1) Hieronder zijn niet begrepen de bunkerkolon voor Ned. schepen. 2) Hieronder is niet begrepen de bunkerolie voor Ned. schepen

OVERZICHT van de waarde van den In- en Uitvoer voor elke maand van het loopende jaar en de drie daaraan voorafgaande jaren, met uitzondering van gouden en zilveren munt en muntmateriaal, in guldens.

Maanden	Invoer				Uitvoer ¹⁾			
	1922	1923	1924	1925	1922	1923	1924	1925
Januari	152.495.668	173.045.849	177.506.065	210.617.177	86.106.447	91.487.819	116.522.007	139.999.961
Februari	152.353.594	162.189.535	185.223.674	196.852.738	84.204.248	94.601.855	125.465.290	136.322.825
Maart	180.328.763	165.440.820	186.545.160	203.822.165	112.879.875	106.977.347	131.906.705	146.277.955
Tot. Jan./Mrt.	485.178.025	500.676.004	549.274.899	611.292.080	283.190.570	293.067.021	373.894.002	422.600.741
April	167.451.702	169.639.064	189.679.735		92.729.841	97.005.415	136.430.618	
Mei	194.080.257	160.129.701	218.738.134		108.423.679	104.128.702	135.517.501	
Juni	150.899.735	159.533.444	188.746.940		100.680.880	97.860.255	110.783.833	
Juli	163.863.700	157.464.022	198.162.017		104.572.575	95.693.919	134.417.411	
Augustus	178.807.927	150.975.066	174.016.738		99.442.892	107.933.082	137.772.584	
September	164.616.506	166.474.283	189.646.172		115.612.131	127.720.569	162.791.232	
October	186.643.442	192.923.258	218.062.389		112.003.008	125.848.400	173.486.508	
November	172.295.111	176.660.045	217.688.984		104.350.396	126.123.548	159.327.318	
December	163.762.355	174.750.818	219.516.025		100.225.239	127.839.691	136.235.459	
Totaal	2.027.598.760	2.009.225.705	2.363.532.033		1.221.231.211	1.303.220.602	1.660.656.466	

1) In den uitvoer zijn niet begrepen de bunkerkolon en de bunkerolie bestemd voor Nederlandsche schepen.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. (Disc. Wissels. 4 15 Jan. '25 Zwits. Nat. Bk. 4 16 Juli '23
 Bel. Binn. Eff. 4 15 Jan. '25 N. Bk. v. Denem. 7 17 Jan. '24
 Bk. (Vrsch. in R.C. 5 15 Jan. '25 Zweedsche Rbk 5 8 Nov. '23
 Javasche Bank ... 4 20 Oct. '24 Bank v. Noorw. 6 8 Mei '25
 Bank van Engeland 5 5 Mrt. '25 Bk. v. Tsjecho-
 Duitseche Rijksbk. 9 26 Feb. '25 slowakijë. ... 7 25 Mrt. '25
 Bank v. Frankrijk 7 11 Dec. '24 N. Bk. v. O'rijk. 11 25 Apr. '25
 Belgische Nat. Bnk. 5 22 Jan. '23 N. Bk. v. Hong. 11 27 Mrt. '25
 Fed. Res. Bank N.Y. 3 26 Feb. '25 Bank v. Italië. 6 9 Mrt. '25
 Bank van Spanje ... 5 23 Mrt. '23 Z.-Afr. Res. bnk 5 2

OPEN MARKT.

Data	1925				1924	1923	1914
	16 Mei	11-16 Mei	4-9 Mei	27 Apr.-2 Mei			
Amsterdam Partic. disc.	3 1/4	3 1/2-3 1/4	3 1/2-3 1/4	3 1/2-3 1/4	3 1/2-3 1/4	3 1/2-3 1/4	3 1/2-3 1/4
Londen Daggeld ...	3 1/4-4	3 1/4-5 1/2	3 1/2-4 1/4	3 1/2-4 1/4	1-2 1/2	1 1/2-2	2 1/4-3 1/4
Berlijn Daggeld ...	7-9	7-10	8 1/2-10 1/2	7-11	—	—	—
New York 1) Call money	3 1/4-4	3 1/2-4 1/4	3 1/2-4	3 1/2-4 1/4	3-3 1/4	4 1/2-3 1/4	1 3/4-2 1/2

1) Call money-koers v. 15 Mei en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijd.
 2) Noteering van 15 Mei.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York **)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
12 Mei 1925	2.48 1/16	12.07	59.22 1/2	13.01 1/2	12.60	100
13 " 1925	2.48 3/4	12.07	59.22 1/2	12.94	12.56	100
14 " 1925	2.48 3/4	12.07 1/2	59.23 1/2	12.97 1/2	12.57 1/2	100
15 " 1925	2.48 3/4	12.07 1/2	59.22	12.95	12.55 1/2	100
16 " 1925	—	12.07 1/2	59.22	12.94	12.55	100
18 " 1925	2.48 1/16	12.08	59.21	12.91 1/2	12.52 1/2	100
Laagste d.w. 1)	2.48 1/8	12.06 1/2	59.18	12.88	12.50	99 3/4
Hoogste d.w. 1)	2.48 7/8	12.08	59.25	13.03	12.62	100 1/4
11 Mei 1925	2.48 1/16	12.06 1/2	59.23	12.95 1/2	12.56 1/2	100
4 " 1925	2.48 1/16	12.06 1/2	59.26	13.02 1/2	12.62	100
Muntpariteit	2.48 3/4	12.10	59.26	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
12 Mei 1925	48.17 1/2	35.07 1/2	7.37 1/2	1.20	10.22 1/2	35.97 1/2
13 " 1925	48.16	35.07 1/2	7.37 1/2	1.20	10.20	35.90
14 " 1925	48.15	35.05	7.37	1.20	10.20	36.08 1/2
15 " 1925	48.15	35.05	7.37 1/2	1.17 1/2	10.18 1/2	36.—
16 " 1925	48.15	35.05	7.36	1.17 1/2	—	—
18 " 1925	48.15	35.04	7.36	1.16	10.13	36.01
Laagste d.w. 1)	48.10	35.—	7.34	1.12 1/2	10.13	35.85
Hoogste d.w. 1)	48.22 1/2	35.15	7.50	1.27 1/2	10.24	36.10
11 Mei 1925	48.17 1/2	35.07 1/2	7.37 1/2	1.18	10.22 1/2	36.15
4 " 1925	48.12 1/2	35.12 1/2	7.37 1/2	1.14	10.24	36.35
Muntpariteit	48.—	35.—	50.41	48.—	48.—	48.—

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

Data	Stock-holm *)	Kopen-hagen *)	Oslo *)	Hel-sing-fors 1)	Buenos-Aires 1)	Mon-treal 1)
12 Mei 1925	66.55	46.82 1/2	41.80	6.26	98	2.48 3/4
13 " 1925	66.55	46.80	41.75	6.26	98 3/4	2.48 1/2
14 " 1925	66.55	46.87 1/2	41.95	6.26	98 3/8	2.48 3/8
15 " 1925	66.55	46.70	41.80	6.26	98 3/8	2.48 3/8
16 " 1925	66.52 1/2	46.50	41.65	6.26	98 3/8	2.48 3/8
18 " 1925	66.55	46.75	41.80	6.26	98 3/8	2.48 3/8
Laagste d.w. 1)	66.40	46.45	41.50	6.25	97 1/2	2.48 1/4
Hoogste d.w. 1)	66.65	46.95	42.05	6.30	100	2.49
11 Mei 1925	66.47 1/2	46.95	42.02 1/2	6.26	98 3/8	2.48 3/8
4 " 1925	66.70	46.70	41.19	6.27 1/2	96 3/8	2.48 7/8
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	105	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p.100 fr.)	Berlijn (\$ p.100 Mk.)	Amsterdam (\$ p.100 gld.)
12 Mei 1925	4,85	5,20	23,80	40,19
13 " 1925	4,85 1/4	5,20	23,80	40,20
14 " 1925	4,85 1/2	5,22	23,80	40,20
15 " 1925	4,85 1/4	5,20	23,80	40,20
16 " 1925	4,85 1/2	5,21	23,80	40,20
18 " 1925	4,85 3/8	5,19	23,80	40,20
5 Mei 1925	4,85 3/8	5,24	23,80	40,19
Muntpariteit ...	4,8667	19,30	23,81 1/4	40 9/16

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	2 Mei 1925	9 Mei 1925	11/16 Mei '25 Laagste	16 Mei 1925 Hoogste
Alexandrië	Piast. p. £	97 15/32	97 15/32	97 3/8	97 9/16
*Bangkok	Sh. p. tical	1/10 1/8	1/10 1/8	1/10 1/8	1/10 1/8
B. Aires 1)	d. p. \$	43 3/32	44 3/8	44 3/16	44 9/16
Calcutta	Sh. p. rup.	1/5 7/8	1/5 15/16	1/5 15/16	1/6 1/32
Constantin.	Piast. p. £	905	905	880	910
Hongkong	Sh. p. \$	2/3 1/8	2/3 7/32	2/2 7/8	2/3 7/16
Lissabon	d. per Mil.	27 1/16	27 1/16	27 1/16	27 1/16
Mexico	d. per \$	26	26	25	26
Montevideo 1)	d. per \$	46 3/4	47	46 7/8	47 3/8
Montreal	\$ per £	4.84 7/8	4.84 3/8	4.84 1/4	4.85 3/8
R.d.Janeiro 1)	d. per Mil.	5 9/32	5 1/16	4 7/8	5 1/2
Shanghai	Sh. p. tael	3/0 11/16	3/1 1/8	3/0 1/2	3/1 1/16
Singapore	id. p. \$	2/4 1/8	2/4 5/32	2/4 3/32	2/4 7/32
Valparaiso 1)	peso p. £	41.90 3/4	41.70	41.00	41.70
Yokohama	Sh. p. yen	1/8 27/32	1/8 25/32	1/8 23/32	1/8 25/32

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg. 3) Noteering van 1 Mei 1925.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS 3)

Londen 1)	N.York 2)	Londen
11 Mei 1925..	31 3/8	67 3/8
12 " 1925..	31 1/4	67 1/2
13 " 1925..	31 1/16	67 1/8
14 " 1925..	31 3/16	67 1/2
15 " 1925..	31 1/4	67 1/2
16 " 1925..	31 1/8	67 1/4
17 Mei 1924..	33 11/16	65 3/8
20 Juli 1914..	24 15/16	54 1/8
20 Juli 1914..	—	—

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine.

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

De Minister van Financiën maakt bekend:

Vorderingen	11 Mei 1925	18 Mei 1925
Saldo bij Nederl. Bank	f —	f —
Saldo bij betaalmeesters...	6.715.721,45	6.611.307,66
Voorschot ult. Apr. 1925 aan de gemeenten op voor haar door Rijk te heffen gem. ink.bel. en opcenten op Rijksink.bel.	68.531.311,56	68.566.909,05
Voorsch. aan de koloniën	17.069.475,14	19.237.273,24
Voorsch. a. h. buitenland	212.864.316,17	211.284.658,50
Daggeldleeningen tegen onderp. v. schatk.papier	7.400.000,—	6.900.000,—
Verplichtingen.		
Voorsch. door de Ned. Bank	f 7.730.785,76	f 2.445.661,02
Schatkistbilj. in omloop 1)	158.236.000,—	158.216.000,—
Schatkistprom. in omloop	135.530.000,—	131.330.000,—
Waarv. direct bij Ned. Bk.	4.000.000,—	—
Zilverbons (met inbegrip v. de bedragen bij de betaalmeesters in kas).....	19.353.299,—	18.482.429,—
Door den Postch.- en Giro-dienst in 's Rijks Schat-kist gestort.....	41.087.678,19	38.562.837,85

1) Waarvan f 37.056.000 vervallen op of na 1 April 1927.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

De Minister van Koloniën maakt bekend:

	9 Mei 1925	16 Mei 1925
Voorschot uit 's Rijks kas aan N.-I.	f 9.640.000,—	f 11.827.000,—
Ind. Schatk.prom. in oml.	81.600.000,—	81.600.000,—
Voorsch. Jav.Bk. aan N.-I.	8.084.000,—	6.411.000,—
Muntbiljetten in omloop.	34.338.000,—	34.591.000,—
Ten voordeele v. N.-I. ge-boekt beleggingsgeld v. h. N.-I. muntfonds....	5.143.000,—	5.139.000,—
Totaal	f 138.805.000,—	f 139.568.000,—

DUITSCHER RIJKBANK.

Voornaamste posten in millioenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buit. circ. banken 1)	Devisen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
7 Mei 1925	1.014,3	117,9	338,1	1.492,3	7,7
30 April 1925	1.014,2	117,8	338,1	1.496,2	77,0
23 " 1925	1.004,1	128,9	334,7	1.266,7	6,0
15 " 1925	1.003,7	149,9	334,6	1.422,5	17,0
7 " 1925	1.003,4	160,1	334,5	1.487,0	7,4
31 Mrt. 1925	1.003,4	205,3	334,5	1.578,2	27,1
23 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effecten	Diverse Activa ²⁾	Circulatie	Rekg.-Crf.	Diverse Passiva	Schuld aan Rentebank
7 Mei 1925	200,3	1.163,1	2.386,5	754,4	825,3	19,3
30 April 1925	200,1	1.123,0	2.451,8	705,8	831,4	24,7
23 " 1925	199,9	1.411,7	2.022,1	974,5	975,6	35,8
15 " 1925	199,8	1.322,3	2.187,7	854,6	988,2	36,4
7 " 1925	205,5	1.267,2	2.293,3	732,9	977,6	67,7
31 Mrt. 1925	205,3	1.217,4	2.314,6	742,9	984,9	86,7
23 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0	—

1) Onbelast 2) W.o. Rentebankscheine 7 Mei, 30, 23, 15, 7 Apr., 31 Mrt., resp. 446,9; 416; 544,7; 426,7; 354,1; 300 mill.

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in millioenen francs.

Data	Metaal incl. buit. tent. saldi	Beleeningen van tegoed in h. buit.	Beleeningen van promiss. provincien	Binnenlandsche wissels	Beleeningen	Voorschot aan den Staat	Circulatie	Rekg.-Particulieren
14 Mei '25	378	85	480	1.280	293	5.200	7.530	213
7 " '25	378	85	480	1.268	345	5.200	7.566	204
30 Apr. '25	378	85	480	1.374	350	5.200	7.665	224
23 " '25	378	85	480	1.337	289	5.200	7.516	276
16 " '25	378	85	480	1.298	324	5.200	7.569	219
9 " '25	378	85	480	1.334	295	5.200	7.585	210
15 Mei '24	357	85	490	1.323	429	5.275	7.655	218

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in millioenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaalmiddel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In herdisc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
29 Apr. '25	2.851,1	1.598,5	142,0	400,0	266,8
22 " '25	2.844,3	1.614,0	141,5	412,4	275,5
15 " '25	2.844,5	1.608,4	141,0	395,3	274,1
8 " '25	2.839,4	1.563,9	137,2	391,3	310,7
1 " '25	2.845,9	1.640,3	136,7	399,9	316,4
25 Mrt. '25	2.867,3	1.654,9	140,8	377,6	306,9
30 Apr. '24	3.120,4	2.139,1	102,2	447,2	124,5

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circulatie	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dekking-perc. 1)	Algem. Dekking-perc. 2)
29 Apr. '25	349,0	1.683,9	2.187,4	115,2	73,6	77,3
22 " '25	353,1	1.687,7	2.217,8	114,7	72,8	76,5
15 " '25	357,8	1.698,1	2.207,9	114,6	72,8	76,4
8 " '25	362,2	1.714,2	2.187,0	114,5	72,8	76,3
1 " '25	357,8	1.709,7	2.195,7	114,5	72,8	76,4
25 Mrt. '25	343,8	1.709,1	2.184,3	114,5	73,6	77,3
30 Apr. '24	301,7	1.926,0	2.005,4	110,9	79,4	82,0

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in millioenen dollars.

Data	Aantal banken	Disconto's en beleeningen	Beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
22 Apr. '25	736	13.130	5.506	1.632	18.036	5.064
15 " '25	736	13.128	5.482	1.599	18.021	5.052
8 " '25	736	13.137	5.484	1.609	17.991	5.055
1 " '25	736	13.205	5.498	1.605	18.126	5.053
25 Mrt. '25	737	13.140	5.478	1.588	17.940	5.034
23 Apr. '24	755	12.054	4.553	1.438	15.759	4.265

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 18 Mei 1925.

De internationale fondsenmarkten waren gedurende de achter ons liggende berichtperiode over het algemeen lusteloos en mat. Vooral op de fondsenmarkt van Berlijn is dit tot uiting gekomen. Sedert de presidentsverkiezing is daar ter plaatse een voortdurende vermindering van de levendigheid ter beurze op te merken geweest. Hetgeen de Berlijnsche beurs ontbreekt is de breede schare van belanghebbenden, welke de aanwijzingen van de beurs vroeger steeds overnamen.

Ook te Parijs is de stemming niet opgewekt geweest. De nieuwe voorstellen van den minister van financiën zijn over het algemeen niet ongunstig ontvangen. In beleggerskringen voelt men zich eenigszins gerust gesteld, dat van een kapitaalshewing geen sprake is, hoewel men zich niet ontevinst, dat de nieuwe verhoogingen van de coupon- en van sommige soorten der inkomstenbelasting het kapitaal zwaar genoeg kunnen treffen.

Te Londen is de stemming beïnvloed door de houding van de afdeling voor beleggingswaarden. De vrees voor duurder geld heeft de koersen der eerste klasse fondsen vrij gevoelig gedrukt. Zoo is b.v. ook de emissie van £ 7.000.000 4½ pCt. obligaties Nieuw Zeeland niet door het publiek genomen, zoodat een diagio van 1½ pCt. is ontstaan. Deze gang van zaken heeft op de geheele verdere markt invloed uitgeoefend. Een uitzondering hebben rubberaandeelen gevormd, welke, als gevolg van de krachtige prijsverbetering van het product bij grooten handel en tot hogere koersen uit de markt werden genomen. Van buitenlandse fondsen konden Argentijnsche soorten een krachtige verbetering ondergaan, als gevolg van de koersverheffing van den Argentijnschen Peso. Toch viel ook hier tegen het einde der berichtswEEK een lichte reactie op te merken.

De markt te New York heeft eenigszins een tegenstelling gevormd met de Europeesche beurzen. Hier bleef de tendens vrij opgewekt, hoewel er toch ook af en toe eenige aarzeling viel te constataeren. Men is wat terughoudend, aangezien de omzetten in handel en bedrijf niet zulke groote vormen aannemen, als men verwacht had. Vooral in de staalnijverheid heeft men met scherpe concurrentie te kampen.

Ten onzent was de markt over het algemeen zeer opgewekt. De beleggingsafdeling heeft hiervan ook kunnen profiteren, ten deele door den invloed van het steeds ruimer wordende aanbod van prolongatie, nu de voor den Meitermijn benodigde gelden langs allerlei kanalen weder naar de markt terugvloeiën. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1922: 104½, 104½; 4½ pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 94½, 95, 95⁷/₁₆; 7 pCt. Ned. Indië: 102¹³/₁₆, 102¹⁵/₁₆; 8 pCt. Sao Paulo: 98½, 98½.

Op de aandelenmarkt hebben in de eerste plaats rubberfondsen sterk de aandacht getrokken. De krachtige verbetering van den rubberprijs, te zamen met de afnemings van de dadelijk beschikbare voorraden te Londen, hebben bij sommigen den indruk gewekt, dat spoedig met een tekort aan rubber rekening gehouden moet worden. Aan den anderen kant brengt men ter beurze naar voren, dat de geleidelijke liquidatie van het Stevensonplan de voorziening van rubber als vanzelf ruimer moet maken. Gezien echter de zeer onoverzichtelijke statistische positie van het artikel — voornamelijk als gevolg van het ontbreken van goede verbruiksstatistieken — heeft het speculatieve element in den handel in rubberaandeelen langzamerhand de overmacht verkregen. Dientengevolge zijn er ter beurze groote omzetten te registreeren geweest, welke tegen het einde der berichtswEEK culmineerden in groote vraag naar de minder courant verhandelde aandelen. Ook de laaggenoteerde soorten zijn sterker op den voorgrond getreden. Over de geheele linie is echter een krachtige koersverbetering te constataeren geweest, waarop slechts in enkele soorten een lichte reactie — welke dan veelal spoedig nog door een daaropvolgende rijzing is genivelleerd — is voorgekomen. Amsterdam Rubber Cult. Mij.: 326½, 330½, 336; Gogo Nity: 246½, 221½ (ex div.), Hessa Rubber Mij.: 257½, 276, 285; Java Caoutchouc: 145, 147³/₄, 151³/₄; Verg. Majanglanden: 370, 380, 395; Ned. Ind. Rubber en Koffie: 231½, 238½, 235; Oost Java Rubber: 282, 285, 287; Serbadjadi: 251, 246½, 253; Tjiboeni Tjipongpok: 114½, 120½, 123.

De opgewekte handel in rubberaandeelen heeft de gansche beurs gestimuleerd. Tabaksaandeelen waren weliswaar minder levendig, doch zeer vast. De vooraanstaande Sumatrasoorten hebben alle een koersherstel van eenige betekenis kunnen boeken en ook de Javasoorten zijn, hoewel

minder ruim verhandeld, door het publiek uit de markt genomen. Arendsburg: 445, 450, 421½ (ex div.), 424; Besoeki Tabak Mij.: 298½, 300, 281 (ex div.); Deli Batavia Mij.: 353, 347, 350½, 349; Deli Mij.: 396¾, 397¾, 400¾; Holland Deli: 255, 258½ (ex div.); Senembah: 414½, 409, 417¾.

De min of meer lusteloze houding, welke in de laatste weken voor aandeelen Koninklijke Petroleum kenmerkend is geweest, heeft tegen het slot der berichtperiode plaats gemaakt voor een iets grooter belangstelling. De petroleummarkt als zodanig is hierdoor echter niet geaffecteerd. Het hoofdfonds werd iets meer gevraagd, eendeels als dekking van contramineposities, anderdeels in verband met de aanstaande jaarvergadering. Consols bleven nagenoeg veronachtzaamd; men wacht hier de aanstaande jaarvergadering van de Astra Romana af, waar een besluit aangaande het dividend zal worden genomen. Dordtsche Petr. Mij.: 340½, 339, 343½; Geconsolideerde Holl. Petr. Cie.: 151¾, 148¾, 150¾; Koninklijke Ned. Petr. Mij.: 370, 368½, 374½.

De suikermarkt was kalm, doch over het algemeen opgewekt. Wel vielen op sommige dagen vrij heftige reacties op te merken; in aansluiting aan een daling van de Cuba-noteringen te New York, doch al spoedig trad hier een krachtig herstel in. Aandeelen H.V.A sloten dientengevolge slechts weinig onder het hoogst bereikte punt van de berichteweek. De overige desbetreffende aandeelen hadden een verloop, dat in groote trekken hiervan slechts weinig is afgeweken. Cultuur Mij. de Vorstenlanden: 165½, 167¾, 169¾; Handels Verg. Amsterdam: 504, 513¾, 505¾, 512½; Javasche Cultuur Mij.: 361, 375, 370½; Maron Cultuur Mij.: 315, 320½, 322; Poerworedjo: 132½, 129¾, 131¾; Suiker Cultuur Mij.: 262½, 246 (ex div.), 242; Tjoekir: 431 (ex div.), 439½, 435, 437.

De scheepvaartafdeeling was over het algemeen opgewekt van toon. Na het jaarverslag van de Koninklijke Nederlandsche Lloyd, dat door de beurs gunstig is ontvangen, is voor de waarden van deze onderneming iets grooter belangstelling ontstaan. Tevoren waren reeds de Indische lijnen beter beoordeeld met, in directe aansluiting hieraan, aandeelen Nederlandsche Scheepvaart Unie. Men is ter beurze klaarblijkelijk van meening, dat de reederijen de diepste depressie achter den rug hebben en beschouwt het in dit verband eerder als een gunstig teeken, dat in de meeste gevallen tot uitkeering van een slechts matig of in het geheel geen dividend wordt overgegaan. Holland-Amerika Lijn: 71¼, 68½, 69½; Java China Japan Lijn: 109, 110¾, 106¾, 105; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 73¾, 67¾, 66, 67¾; Ned. Scheepvaart Unie: 142½, 145¾, 146¾; Stoomv. Mij. Nederland: 162, 164.

Industriele aandeelen hebben een zeer levendig verloop gehad. Vooral op aandeelen in kunstzijdefabrieken heeft zich de aandacht wederom geconcentreerd. Ditmaal waren het in hoofdzaak aandeelen „Maekubee”, welke in groote posten en tot stijgende noteringen werden opgenomen. Daarnaast hebben aandeelen Philips Gloeilampen voorbijgaand veel vraag ontmoet; een reactie heeft een deel van de koerswinst hier weggenomen. Amsterd. Droogdok Mij.: 148 (ex div.); Centrale Suiker Mij.: 109, 110; Constr. Werkpl. Du Croo & Brauns: 12, 14, 16; Hollandia Melkproducten: 126¾, 131, 132; Hollandsche Kunstzijde: 160, 161¾; Jurgens: 102¾, 101¾, 99½; Ned. Gist- en Spiritusfabr.: 323, 327, 330; Ned. Kunstzijdefabr.: 398½, 402, 397; Philips' Gloeilampenfabr.: 394, 400, 410¾; R'dam Droogdok Mij.: 159½, 163¾, 160½; Verg. Touwfabrieken: 36, 43¾, 42¾; Vlissingen & Co.'s Kat. Fabr.: 180, 183½, 184¾.

Mijnaandeelen waren zeer kalm en vrijwel onbewogen. Alleen voor aandeelen Redjang Lebang bleef vraag bestaan, waarvan de koers echter niet sterk heeft kunnen profiteren. Alg. Exploitatie Mij.: 88, 86¾, 86¾; Billiton 1ste Rubr.: 482, 480; Oost Borneo Mij.: 148½, 155, 147½, 151; Redjang Lebang: 275, 264½, 271, 275; Siloengkang Mij.: 109½, 105, 118.

Bankaandeelen waren zeer vast. In aansluiting aan de verbetering van beleggingswaarden werden de voornaamste soorten hier als beleggingsmateriaal gekocht. Amsterdamsche Bank: 144½, 147½, 146¾; Koloniale Bank: 191, 193, 194; Ned. Ind. Hand. Bank: 144, 147½, 148¾; Ned. Handel Mij. (C. v. Aand.): 129, 131¾, 132½; R'damsche Bankvereniging: 76¾, 81½, 83¾.

De Amerikaanse afdeeling was kalm. Op sommige dagen vielen er eenige omzettingen in aandeelen Chicago Milwaukee & St. Paul te constateren. American Smelting & Ref. Cy.: 94¾, 93, 96; Anaconda Copper: 75¾, 76, 79¾; Studebaker: 1160, 1158, 1150; United States Steel Corp.: 114¾, 115, 116¾; Erie: 77¾, 76½, 77; St. Louis & San Francisco R.w.: 76¾, 80, 83; Union Pacific: 138¾, 138½, 139½; Wabash Railway: 26¼, 25¾, 26¼.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

19 Mei 1925.

Tarwe. De verschepingen van Argentinië zijn teruggevallen tot bijna niets, en ook van Australië zijn ze sterk verminderd, zoodat het gevolg was, dat het totaal der weekverschepingen naar Europa beneden een millioen quarters was, terwijl de consumptie van buitenlandsche tarwe in dezen tijd zeker meer dan 1½ millioen quarters per week bedraagt. De hoeveelheid onderweg is in den laatsten tijd van week tot week afgenomen en het is begrijpelijk dat spoedig leverbare tarwe steeds meer gezocht wordt. Meer dan de helft van de tarwe onderweg naar Europa bestaat uit Australische tarwe en van deze speciale soort zijn de meeste markten wel verzadigd, zoodat de prijs ervan in verhouding tot andere soorten gedrukt is, maar hierdoor is toch weer goede vraag ontstaan, zoodat zeer vele ladingen Australische tarwe van eigenaar verwisselden. Hierbij trad Spanje als koper op den voorgrond, doch ook Engeland moet voortdurend met koopen voortgaan, vooral ook omdat de inlandsche tarwe-oogst vrijwel uitgeput is. Ook Manitoba tarwe werd in flinke hoeveelheden gekocht, vooral de toch nog zeer goede geringere soorten.

De voortdurende vraag voor spoedig leverbare tarwe maakt de markten vast, maar reacties komen toch telkens weer voor, deels als reflectie op de Noord-Amerikaansche termijnmarkten, waar men steeds het artikel tarwe te veel als een speculatie-object behandelt en steeds met berichten over oogsten en over vraag van binnen- en buitenland werkt, ten einde het publiek te interesseeren. De betekenis dier berichten wordt vaak overdreven, en dit heeft soms weer het gevolg, dat door de vaak sceptisch gestemde Europeesche handelaren de waarde van sommige werkelijk belangrijke berichten onderschat wordt.

De oogstberichten waren bijna overal gunstig, vooral in Europa, waar het weer zeer fraai is geweest. Na den velen regen der vorige weken is het warme, drogere weer zeer welkom en de berichten uit bijna alle landen zijn zeer bemoedigend. Ook Noord-Amerika meldt gunstige berichten, behalve vrees voor vorst, wat wel wat erg onwaarschijnlijk voor dezen tijd van het jaar klinkt. De uitzaai van de zomertarwe is zoowel in de Staten als in Canada zeer veel verder gevorderd dan een jaar geleden, hetgeen de kans op een vroegeren oogst beter maakt, wat vooral in Canada het gevaar voor „killing frost” zeer veel kleiner maakt. Behalve dan den zooveel kleiner geschatten oogst van Amerikaansche wintertarwe ziet het er voor de toekomst gunstig uit voor de wereldmarkt, vooral ook daar de overigen nog vage berichten uit Rusland wel aangeven, dat althans een aanmerkelijk betere oogst dan verleden jaar te wachten is. Het gevolg is dus, dat de fabrikanten in Europa uiterst voorzichtig met hun inkoopten te werk gaan en dit zal wel tot gevolg hebben, dat telkens weer moet worden bijgekocht, omdat men voor de toekomst niet gedekt is.

In Rogge is de handel zeer rustig geweest. De verschepingen van Noord-Amerika ofschoon iets verminderd, waren tamelijk ruim, maar men had toch mogen verwachten dat de vraag ze ruim opgenomen zou hebben. De vraag van Denemarken is tijdelijk geheel opgehouden tengevolge van een staking in alle Deensche havens, maar ook in de andere Europeesche landen is de markt teleurstellend. Rogge is evenwel een graansoort, die vroeg geoogst wordt en vooral in Duitschland staat de oogst er prachtig voor.

Mais. In dit artikel ging weinig om. Er werd aanmerkelijk meer afgeladen van Argentinië dan in de vorige weken, wat de stemming in Europa traag maakte. Wel zijn de verschepingen nog zeer gering, vergeleken bij verleden jaar om dezen tijd, maar de prijzen staan nu zeer veel hooger. Vandaar ook in dit artikel een toestand van afwachten, wat ten gevolge had, dat het betrekkelijk geringe aanbod voor Mei-aflading niet werd opgenomen, zoodat Argentinië geleidelijk begint toe te geven, ook voor latere aflading. Toch zijn daarvan de eerste hands prijzen nog zeer veel hooger dan de tweede hand vraagt en indien dit niet verandert, zullen de Argentijnsche verschepers wel noodzaak zijn, onverkocht af te laden. Voor Zuid-Afrikaansche mais was de vraag gering. De prijzen veranderden slechts weinig. De Noord-Amerikaansche markten gingen beurtelings op en neer, maar dit heeft in Europa geen invloed, aangezien de Amerikaansche prijzen toch te hoog voor export zijn.

Ook deze week leverde weinig belangrijke zaken voor gerst op. De voorraden op het Continent zijn zeer klein, en de verschepingen niet groot, maar de vraag is evenmin groot, zoodat de prijzen niet veel veranderden.

Evenmin leverde deze week veel zaken in haver op. Noord-Amerikaansche werd nog regelmatig naar Neder-

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Aires		
	Tarwe Mei	Maïs Mei	Haver Mei	Tarwe Juni	Maïs Juni	Lijnzaad Juni
16 Mei '25	170 $\frac{1}{8}$	113 $\frac{3}{8}$	45 $\frac{3}{8}$	15,15	9,50	21,40
9 " '25	162	111 $\frac{3}{8}$	44 $\frac{3}{8}$	15,40 ¹⁾	10,25 ¹⁾	21,90 ¹⁾
16 Mei '24	104 $\frac{7}{8}$	76	46 $\frac{7}{8}$	11,10	7,75	19,45
16 Mei '23	120 $\frac{1}{8}$	81 $\frac{1}{8}$	43 $\frac{1}{8}$	11,80	8,30	21,35
16 Mei '22	145 $\frac{3}{8}$	61 $\frac{3}{8}$	38 $\frac{3}{8}$	13,65	7,95	21,50
20 Juli '14	82	56 $\frac{3}{8}$	36 $\frac{3}{8}$	9,40	5,38	13,70

1) Per Mei.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	18 Mei 1925	11 Mei 1925	19 Mei 1924
Tarwe*	17,75	17,50	12,50
Rogge (No. 2 Western) ..	13,60	14,10	9,50
Maïs (La Plata)	262,—	266,—	216,—
Gerst (48 lb. malting) ...	261,—	260,—	207,—
Haver (38 lb. white clipp.) ¹⁾	12,— ⁴⁾	12,75 ⁴⁾	10,— ⁴⁾
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ¹⁾	13,25	13,—	11,30
Lijnzaad (La Plata)	472,—	475,—	397,—

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG. *No. 2 Hard/Red Winter Wheat. 4) Canada No. 3.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	10/16 Mei 1925	Sedert 1 Jan. 1925	Overeenk. tijdvak '924	10/16 Mei 1925	Sedert 1 Jan. 1925	Overeenk. tijdvak 1924	1925	1924
Tarwe	40.089	341.741	367.537	—	9.498	14.427	351.239	381.964
Rogge	1.160	49.860	199.412	—	—	3.575	49.860	202.987
Boekweit	868	10.759	8.806	—	—	—	10.759	8.806
Maïs	8.090	254.359	262.405	825	32.776	44.123	287.135	306.528
Gerst	3.763	57.554	121.565	205	3.158	22.532	60.712	144.097
Haver	9.436	44.081	81.663	—	150	81	44.231	81.744
Lijnzaad	902	62.433	101.747	—	18.450	37.690	80.883	139.437
Lijnkoek	720	90.624	75.857	—	—	700	90.624	76.557
Tarwemeel	1.442	36.562	97.687	33	6.767	9.147	43.329	106.834
Andere meelsoorten	78	3.137	3.366	—	—	—	3.137	3.366

land en Duitschland verkocht, doch slechts in geringe hoeveelheden. Ook in Engeland kwamen, vooral in Canadese haver, vrij regelmatig zaken tot stand.

SUIKER.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Aug.	Londen			New York 96° Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Mei/Juni	Cuba's 96° c.f.f. Mei/Juni	
18 Mei '25	kristalsuiker basis 99° f 19 $\frac{15}{16}$	Sh. 35/3	Sh. 15/6	Sh. 12/6	\$ cts. 4,33
11 " '25	" 19 $\frac{3}{8}$	35/3	15/6	12/6	4,27
18 " '24	" 25 $\frac{1}{16}$	43/6	21/3	20/3	5,78
18 " '23	" 37 $\frac{1}{16}$	71/-	28/9	31/9	7,78
4 Juli '14	ruwsuiker basis 88° f 11 $\frac{13}{32}$	18/-	—	—	3,26

1) Het verschil tusschen ruwsuiker 88° en kristalsuiker 99° is aan te nemen op f 3,— per 100 KG.

Ook deze week fluctueerden de verschillende suikermarkten, doch de tendens was vaster en prijzen liepen dientengevolge wat op.

In New York, waar in het midden der week plotseling vraag naar geraffineerde suiker ontstond, waren de noteringen als volgt:

	Sp. C.	Mei	Juli	Sept.	Dec.
Slot voorafgaande week	4.27	2.57	2.70	2.84	2.84
Opening verslagweek	4.27	2.58	2.72	2.86	2.85
Slot verslagweek	4.33	2.62	2.72	2.86	2.86

De ontvangsten in de Atl. havens der V. S. bedroegen 67.000 tons, de versmeltingen 52.000 tons (tegen 66.000 tons in 1924) en de voorraden 202.000 tons.

Voor prompte Cubasuiker werden prijzen betaald varierende tusschen 2.53 d.c. en 2.69 d.c. (aan het eind der week 2.59 d.c.) c. & fr. New York.

In Europa werd tusschen sh. 12 $\frac{1}{4}$ en sh. 12/9 cif. aangelegd voor Juni/Juli en Juli verschepping.

	1925	1924	1923
Weekontvangsten 9 Mei '25	167.185	109.067	80.506
Tot. sedert 1 Dec. '24-9 Mei '25 ..	3.510.801	2.941.180	2.853.195
Aantal werkende fabrieken	149	84	35
Weekexport 9 Mei 1925	85.518	91.286	82.737
Totaal 1 Jan.-9 Mei '25	2.270.889	1.982.634	2.102.923
Totale voorraad op 9 Mei '25	1.239.912	958.496	751.172

In Engeland wordt de Board of Trade Statistiek over April met de volgende cijfers bekend gemaakt:

	April		Januari/April	
	1925	1924	1925	1924
Import Riet	189.839	190.494	443.935	504.593
" Geraffineerd	52.280	51.657	227.353	163.113
Totaal	242.199	242.151	671.288	669.636
Voorraad in Entrepot	257.450	333.750	—	—
" in Raffinaderij	46.000	69.200	—	—
Opbrengst	60.399	56.333	230.552	274.085
Tot. binnenl. verbruik	113.758	92.972	491.507	415.024
Totale uitvoer	4.278	4.038	16.588	22.991
Voorr. op 31 Mrt. ...	1925 { 187.050	1924 { 253.950	tons	
" " 30 April ...	303.150	402.950	"	
De zichtbare voorraden zijn volgens Czarnikow:				
	1925	1924	1923	
	Tons	Tons	Tons	
Duitschland 1 Apr. '25	618.000	737.000	774.000	
Tsjechoslowakije 1 Apr. '25 ..	494.000	378.000	261.000	
Frankrijk 1 Apr. '25	373.000	127.000	148.000	
Nederland 1 Mrt. '25	160.000	106.000	163.000	
België 1 Apr. '25	166.000	62.000	59.000	
Engeland 1 Mei '25	311.000	417.000	306.000	
Totaal (Europa) ..	2.122.000	1.827.000	1.711.000	
V.S. Atlant. havens 13 Mei '25 ..	202.000	186.000	202.000	
Cuba alle havens 9 Mei '25 ..	1.240.000	958.000	751.000	
Totaal ..	3.564.000	2.971.000	2.664.000	

Op Java kwamen enkele afdoeeningen in de tweede hand tot stand en werd voor Superieur Mei levering f 11 $\frac{3}{8}$ betaald, voor Juni f 10 $\frac{3}{8}$ en voor Juli/September f 10 $\frac{1}{8}$ tot f 10 $\frac{3}{8}$. De verscheppingen gedurende April bedroegen slechts 35.639 tons tegen 57.434 tons in 1924.

Hier te lande waren deze week de noteringen op de termijnmarkt aan slechts geringe fluctuaties onderhevig. Aan het slot ontstond echter wat ruimer aanbod, zoodat Mei tot f 20.— en Augustus tot f 19 $\frac{3}{8}$ werd afgedaan, terwijl voor December f 19 $\frac{3}{8}$ genoteerd werd. De omzet bedroeg deze week 3900 tons.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 13 Mei 1925.

Verleden Woensdag is aan de daling van Amerikaanse katoenprijzen een einde gekomen, hoewel er na dien tijd dagelijks groote fluctuaties plaats hadden ook al ten gevolge van speculaties à la baisse en de verbeterde weerberichten; vanmorgen opende de markt op 11,80, het laagste punt, dat wij in dit seizoen bereikt hebben. Ondanks deze flauwere stemming bedroegen verkoopen in Liverpool gedurende de afgelopen week circa 50.000 balen en zijn deze week tot nog toe 19.000 balen verkocht. De verschepping van den oogst vindt goeden voortgang en de ontvangsten in Amerikaanse havens bedragen reeds meer dan 9 miljoen balen. De uitvoer naar Groot-Brittannië is thans reeds 900.000 balen meer dan verleden jaar en naar het Conti-

ment meer dan 1 miljoen balen, terwijl Frankrijk en Japan ongeveer 450.000 balen meer hebben afgenomen. Ook prijzen van Egyptische katoen zijn aan hevige fluctuaties onderhevig en F.G.F. Sakel noteerde gisteren 125 punten lager. De berichten omtrent den nieuwen oogst luiden minder gunstig.

Spinners van Amerikaansche garens verliezen hoe langer hoe meer grond. Er worden thans door de Master's Federation pogingen in het werk gesteld om meer eenheid in den korteren werktijd te krijgen en de spinners worden per circulaire gevraagd om zich aan hun vorige beslissing van 35 uur per week te houden, terwijl verdere stappen van hun antwoorden afhangen. Zaken worden door de flauwere stemming van het ruwe materiaal tegengehouden en de geboden prijzen zijn over het algemeen te laag. Zoover wij konden nagaan zijn er geen zaken van eenige beteekenis in cops gedaan, hoewel er hier en daar wel wat in grove en medium nummers verkocht is. Gisteren bestond er een goede vraag naar getwijnde garens voor binnenlandsch gebruik, doch waren de geboden prijzen over het algemeen veel te laag; desniettegenstaande ging er vrij veel om. Naar Egyptische garens bestaat slechts weinig belangstelling en ook hierin wordt weinig gedaan. De cijfers van den Board of Trade betreffende den export van katoenen garens gedurende de maand April zijn thans verschenen en toonen slechts een vermeerdering van 500.000 pond vergeleken met April 1924. Bombay heeft echter meer dan een miljoen pond minder afgenomen, terwijl ook verschillende Continentale markten lager zijn. Duitschland en Holland (vooral de laatste markt) hebben echter bijna twee miljoen pond meer afgenomen.

Over de doekmarkt valt weinig nieuws te vermelden. De toon is zeker gezonder, terwijl de vooruitzichten ook beter zijn. Dit is vooral een gevolg van het feit, dat velen meenen, dat de tegenwoordige prijsbasis na de jongste daling van katoenprijzen op een meer stabiel niveau is gekomen. De lagere prijzen hebben een grootere vraag ten gevolge gehad, grootendeels ook om te zien tot welke concessies men bereid is. Er zijn echter, wat Manchester betreft, weinig baissiers, zoodat enkele orders geboekt werden. Het „nothing doing” is echter een gewoonte geworden, doch wij gelooven wel, dat er meer omgaat dan men zou wel zou denken. Indien het algemeen gevoel van vertrouwen, dat hier hoe langer hoe meer veld wint, slechts tot de overzeesche markten kon doordringen, zou er ongetwijfeld spoedig een groote verbetering doorkomen. Katoen is echter een zeer onzekere factor en tijdens het schrijven van dit rapport opent Liverpool weer flauwer, wat een verbetering van de vraag wel zal tegenhouden.

6 Mei 13 Mei Oost. koersen. 5 Mei 12 Mei
 Liverpoolnoteringen. T.T. op Br. Indië $1\frac{1}{8}$ $1\frac{1}{8}$
 F.G.F. Sakellaridis 32,— 30,— T.T. op Hongkong $2\frac{2}{3}$ $2\frac{2}{3}$
 G.F. No. 1 Oomra 9,20 8,85 T.T. op Shanghai $3\frac{0}{8}$ $3\frac{0}{8}$

Noteering voor Loco-Katoen.
 (Middling Uplands.)

	15 Mei 1925	8 Mei 1925	1 Mei 1925	16 Mei 1924	16 Mei 1923
New York voor Middling ...	22,30 c	23,35 c	24,40 c	31,50 c	26,45 c
New Orleans voor Middling	22,70 c	23,50 c	24,50 c	31,20 c	26,— c
Liverpool voor Middling ...	12,36 d	12,62 d	12,98 d	18,39 d*	14,58d*

*) Voor fully middling ouden Standaard.

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
 (In duizendtallen balen).

	1 Aug. '24 tot 8 Mei '25	Overeenkomstige periode	
		1923-'24	1922-'23
Ontvangsten Gulf-Havens.	9025	6441	5522
„ Atlant. Havens		1556	1232
Uitvoer naar Gr. Brittannië		3005	2517
„ „t Vasteland etc.		565	577
„ „ Japan			

Voorraden.

(In duizendtallen balen).

	8 Mei '25	Overeenkomstig tijdstip	
		1924	1923
Amerik. havens	683	438	408
Binnenland	466	410	533
New York	178	75	75
New Orleans	168	114	101
Liverpool	675	302	332

KOFFIE.

Na de sterke daling van de beide voorafgaande weken liep de markt in het begin van deze week nog verder terug en daarna herstelde zij zich plotseling en stegen de prijzen in enkele dagen wederom zeer belangrijk. Op Woensdag 13 dezer was voorloopig het laagste punt bereikt en stonden de noteeringen op de Rotterdamsche termijnmarkt voor de loopende maand $7\frac{1}{2}$ ct. en voor de verdere maanden ruim 10 ct. lager dan op 28 April. Dat na dezen geweldigen val in slechts vijftien dagen eene reactie niet uitblijven kon, lag vrijwel voor de hand en toen dan ook Donderdag 14 dezer Brazilië plotseling beduidend vaster was, liepen de noteeringen alhier dadelijk ongeveer 1 ct. op. Maandag 18 dezer stegen zij, toen New York den vorigen dag ongeveer 70 punten was opgelopen, niet minder dan $2\frac{1}{2}$ a $2\frac{3}{4}$ ct. en Dinsdag 19 dezer kwam daar aan de ochtend-call nog $\frac{5}{8}$ a 1 ct. bij. Deze geheele rijzing ging hoofdzakelijk van Brazilië uit en de noteeringen, in de eerste plaats van Rio, doch ook — zij het in mindere mate — van Santos, waren in de laatste dagen wederom vele Shillings hooger dan enkele dagen tevoren. Op dit oogenblik zijn de kosten vrachtofferten van goed beschreven Superior Santos, prompte verscheping, ongeveer 94/- a 97/- per cwt. en van dito Prime ongeveer 98/- a 101/-, terwijl die van Rio type New York 7 met beschrijving, prompte verscheping, zijn 79/6 en voor latere verscheping 75/- a 78/-, naar gelang van den verschepingstermijn.

Tot deze zooveel vastere stemming heeft ook bijgedragen eene verklaring van den President van den Staat Sao Paulo, waarin, volgens telegrafisch bericht van Rio de Janeiro, maatregelen worden aangekondigd om eene verdere daling van beteekenis te voorkomen. Om hiertoe te geraken, zal samenwerking met de naburige koffie-produceerende staten worden gezocht. Wat men hiervan voor de toekomst denken moet, valt natuurlijk voorloopig niet te zeggen.

De Aanvoeren uit het binnenland van Sao Paulo naar Santos, die reeds sedert half December op 30.000 balen per dag waren gelimiteerd, zijn sedert enkele dagen teruggebracht op 20.000 balen per dag. Deze maatregel staat natuurlijk in verband met het hierboven vermelde plan van de Regeering van Sao Paulo, om ten gunste van de prijzen wederom in te grijpen.

Ook van Robusta op aflading uit Ned. Oost-Indië liepen de prijzen in de eerste dagen van de week belangrijk terug. Indië zelf zond niet zooveel lagere noteeringen en kon dan ook alhier niet tot zaken komen, doch de tweede hand bood belangrijk lager aan, en tot prijzen van 40 a 42 ct. c.i.f. werd Palembang Robusta Mei/Juni verscheping en van 38 a 39 ct. werd najaarverscheping verhandeld. Toen de markten wederom opliepen, hield dit goedkoope aanbod op en op dit oogenblik komen de aanbiedingen van Indische Huisen ongeveer uit op:

Palembang Robusta, telquel, Mei verscheping 49 ct.
 „ „ „ Mei/Juni „ 48 „
 „ „ „ Aug./Oct. „ 45 „

alles c.i.f., uitgeleverd gewicht, netto contant.

Dat het bij de buitengewoon heftige schommelingen, waaraan de markt in den laatsten tijd is blootgesteld geweest, moeilijk is eene juiste waarde van loco vast te stellen, behoeft wel geen betoog. Het vertrouwen keert in zulke bewogen tijden niet gemakkelijk terug en de afzet; die toch reeds geruimen tijd veel te wenschen overliet, werd er dan ook niet beter op. Iemand, die in een markt als de tegenwoordige gaarne verkoopen wil, moet vaak genoegen nemen met een prijs, waartoe minder verkooplustige houders in geen geval zouden afgeven en daartegenover moet de koper, die een bepaalde soort noodig heeft, in vele gevallen een prijs aanleggen, die in de oogen van anderen, de markt in aanmerking genomen, bepaald te hoog schijnt. Onder deze omstandigheden is het opmaken der officieele noteering van Superior Santos en van Robusta op de Rotterdamsche markt tijdelijk gestaakt.

De noteeringen aan de termijnmarkt waren aan de ochtend-call te:

Rotterdam (Santos-contract) basis Good					Amsterd. (Gemengd contract) basis Santos Good			
	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.
19 Mei	$47\frac{1}{8}$	44	$42\frac{1}{8}$	$41\frac{1}{8}$	45	$42\frac{1}{8}$	40	$38\frac{1}{8}$
12 „	$46\frac{1}{8}$	$42\frac{1}{8}$	$40\frac{1}{8}$	$39\frac{3}{8}$	$45\frac{1}{8}$	$40\frac{3}{8}$	$38\frac{3}{8}$	$37\frac{1}{8}$
5 „	$50\frac{1}{8}$	$46\frac{1}{8}$	$44\frac{1}{8}$	$43\frac{3}{8}$	$48\frac{1}{8}$	$44\frac{1}{8}$	$42\frac{1}{8}$	$41\frac{1}{8}$
28 Apr.	$52\frac{1}{8}$	$49\frac{1}{8}$	$47\frac{1}{8}$	46	$51\frac{1}{8}$	$47\frac{1}{8}$	$45\frac{1}{8}$	44

De slot-noteeringen te New York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.
18 Mei	\$ 16,60	\$ 14,15	\$ 13,66	\$ 13,18
11 "	" 15,97	" 13,50	" 13,—	" 12,48
4 "	" 17,60	" 15,35	" 14,78	" 14,28
27 April	" 18,22	" 16,13	" 15,60	" 15,03

Rotterdam, 19 Mei 1925.

(Mededeeling van de Vereeniging voor den Goederenhandel te Rotterdam.)

Noteeringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio op Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs No. 7 ¹)	Voorraad (In Balen)	Prijs No. 4 ¹)	
18 Mei 1925	151.000	33.025	2.309.000	—	55 ⁵ / ₆₄
11 " 1925	154.000	33.025	2.271.000	—	53 ³ / ₃₂
4 " 1925	165.000	34.375	2.169.000	38.000	52 ¹ / ₆₄
11 " 1924	250.000	25.050	1.206.000	27.000	61 ¹ / ₃₂

¹) In Reis.

²) Niet genoteerd.

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
16 Mei 1925	12.000	2.970.000	114.000	8.706.000
16 Mei 1924	53.000	3.242.000	175.000	9.040.000

THEE.

Op den 14en dezer vond de 7e theeveiling plaats van dit jaar, met een aanbod van ongeveer 12.000 kisten. Het mag een geluk genoemd worden, dat de stemming van Londen uitgaande in de afgelopen week een bepaalde verbetering te zien gaf, in het bijzonder voor de ordinaire en middensoorten, die in de daaraan voorafgaande weken bepaald flauw en flink lager in prijs waren. Toch viel het verloop van de veiling velen niet mede. Ordinaire soorten golden 5 à 7 cts. minder dan in vorige veiling, terwijl de middensoorten 3 à 5 cts. moesten prijsgeven. De betere soorten waren prijshoudend, hier en daar iets lager, de zeer goede kwaliteiten echter veelal iets hooger. Inferieure soorten vonden geen belangstelling. Er werden aanvankelijk een 3000 kisten opgehouden, waarvan echter — zooals gewoonlijk — verschillende partijen onmiddellijk na de veiling afdoening konden vinden. De volgende veiling is bepaald op 4 Juni en zal niet meer dan 12.000 kisten omvatten, doch er zijn nog genoeg opgehouden partijen thee, om bij grootere belangstelling koopers te kunnen vinden. Amsterdam, 18 Mei.

RUBBER.

Gedurende de afgelopen week zijn de rubberprijzen zeer belangrijk gestegen, hetgeen wel hoofdzakelijk het gevolg is van de voortdurende schaarschte van rubber voor prompte en nabijzijnde levering. De verdere positie's beginnen ook meer de aandacht te trekken en er bestaat eveneens wat meer belangstelling voor 1926 levering, zoodat ook hiervoor de prijzen opgelopen zijn. Over het algemeen blijft het aanbod ver ten achter bij de vraag.

De slotnoteeringen luiden:

		einde voorafgaande week:
Prima Crêpe Mei	160 ct.	130 ct.
" " Juni	160 "	128 ¹ / ₂ "
" " Juli/Sept.	146 ¹ / ₂ "	118 ¹ / ₂ "
" " Oct./Dec.	123 ¹ / ₂ "	108 ¹ / ₂ "
18 Mei 1925.		

VERKEERSWEZEN.

VRACHTENMARKT.

De graanvrachtenmarkt van Amerika vertoont nog geen verbetering en er bestaat praktisch gesproken alleen vraag naar tonnage voor Mei belading terwijl afsluitingen naar Spanje en de Middellandsche Zee het best vertegenwoordigd zijn. Naar Antwerpen/Rotterdam werd afgesloten van Montreal tegen 14¹/₂ c. en Hamburg 15 c.; naar de Spaansche Middellandsche Zee werd 18¹/₂ c. en naar Griekenland 21 c. betaald; alles voor Mei belading. Van de Northern Range werd afgesloten naar Spaansch-Atlantische havens (3 havens) tegen 18¹/₂ c. voor prompte belading en eveneens naar Griekenland tegen 19 cents. De Gulf is zeer stil en er valt vandaar slechts één afsluiting te vermelden, namelijk naar één Spaansch-Atlantische haven tegen 19¹/₂ c., met cancelling 20 Mei.

In kolen werden verdere afsluitingen gedaan en de vrachten zijn onveranderd gebleven. Naar Rio werd afgesloten tegen \$ 3,90 voor Mei belading. Verdere tonnage kan worden geplaatst tegen \$ 3,75 tot \$ 3,85.

Van West-Indië werd een aantal afsluitingen gedaan in suiker, doch de vrachten bleven onveranderd. Naar U.K./Continent werd afgesloten tegen 17/- tot 18/- naar gelang van grootte voor begin Juni booten van Cuba, terwijl van San Domingo voor een kleine lading 19/- werd betaald voor dezelfde positie. Ook werd naar Japan afgesloten van Cuba voor prompte belading tegen \$ 6. Naar Europa kunnen booten geplaatst worden van iedere grootte per Juli en Juli. Voor geraffineerde suiker zijn ook verschillende handige ladingen in de markt en van Halifax werd 19 c. betaald per 100 lbs. basis één haven voor belading per einde Mei en van Montreal 20/9 naar 3 havens Oostkust U.K.

De opleving in de markt van de North Pacific is slechts van korten duur geweest en er zijn nu zeer weinig aanvragen in de markt voor September. 34/- wordt door bevrachters als maximum vrachtcijfer opgegeven, waartegen afsluitingen mogelijk zijn, doch tot deze vracht vinden reeders geen aanleiding tonnage aan te bieden. Prompte lijner ruimte wordt aangeboden tegen 30/-. Voor lumber zijn de vrachten nog steeds onveranderd, namelijk \$ 14 per mille naar Australië en \$ 14,50 naar Atlantische havens van de Vereenigde Staten.

De markt van de River Plate liet zich eenige dagen beter aanzien en wel speciaal voor handige tonnage en er werden verschillende afsluitingen gedaan tegen 19/- van Up River voor vroege belading. In het laatst werd de vraag echter minder en de vracht voor handige booten viel tot 18/-. Groote booten kunnen alleen bewerkt worden tegen 15/- van Buenos-Aires, terwijl de lage vracht van 13/- werd betaald op „berth terms” voor Buenos-Aires/Rotterdam.

De salpeter-vrachtenmarkt is zeer stil en er bestaat in geen enkele richting definitieve vraag.

De Oostelijke markten laten geenerlei verbetering zien en de meesten zijn geheel zonder definitieve vraag. Van Australië wordt algemeen aangenomen dat chartering voor dit seizoen nagenoeg geëindigd is.

Van Burmah bestaat praktisch gesproken in het geheel geen vraag naar Europa, maar een verdere lading werd naar Cuba gedaan (6 havens) tegen de aanzienlijk verlaagde vracht van 27/6 één, 28/- twee laadhavens, Mei belading. Van Indië werd slechts één afsluiting gerapporteerd op deadweight van Karachi naar E. C. U. K./Continent tegen 20/- voor een handige Mei boot.

De Zuid-Afrikaansche maïs-vrachtenmarkt blijft zeer flauw en er werd slechts één afsluiting gedaan van Cape Town-Beira range naar U.K./Continent tegen 26/- per Augustus/September. Kolen werden afgesloten van Durban naar Perim tegen 12/3, Colombo 10/3 en Sabang 10/-. Van Seychelles werd fosfaat afgesloten naar Nieuw-Zeeland per Mei/Juni op basis van 32/6 één loshaven.

Van de Donau bleef een flinke vraag naar kleine booten bestaan. Tot 17/6 basis Continent met de optie Denemarken tegen 1/6 extra werd betaald en kan worden herhaald. Van de Zwarte Zee werd een lading zonnebloemenzaad gedaan tegen 16/9, terwijl een ertslading werd afgesloten van Nicolaïef naar Rotterdam tegen 10/-.

De zaken van de Middellandsche Zee zijn aanzienlijk verminderd en de vrachten blijven op hetzelfde lage peil. Erts afsluitingen zijn: Bougie/Rotterdam 4/9, Villaricos Pier/Rotterdam 5/3, Marbella/Rotterdam 5/3. Van Huelva werd tonnage afgesloten naar Rotterdam 5/7¹/₂, Hamburg 5/9 en Garston 7/-. Van Algiers naar Philadelphia werd 7/- betaald en van Port Breira naar dezelfde haven 7/-. In zout werd een boot afgesloten van Cadiz naar Buenos Aires tegen 20/-.

Van de Golf van Biscaye blijft het aanbod van tonnage grooter dan de vraag en de vrachten hebben een verdere daling ondervonden. De laatste afsluitingen zijn Bilbao/Rotterdam 5/6, Cardiff 5/9 en Oslebshausen 6/1¹/₂.

De kolenvrachtenmarkt van Engeland bleef onveranderd. Naar Zuid-Amerika werd afgesloten tegen 15/- basis Buenos-Aires. Van Zuid-Wales vonden o.m. de volgende afsluitingen plaats: Antwerpen 2/8, Rouaan 3/9, Gibraltar 7/3, Alexandrië 10/9, Las Palmas 8/6, Montreal 6/-, terwijl van de Oostkust werd gedaan Stockholm 5/3, Rouaan 3/3, Genua 8/9, Buenos-Aires 16/3.

De houtmarkt van de Oostzee is flauw gebleven en vrachten neigen tot dalen. Van Zuid-Finland naar Amsterdam/Zaandam wordt voor 4/600 Stds. booten f 20 à f 21 genoteerd, terwijl groote booten van 1000/1300 fathoms f 19¹/₂ per fm. voor mijnhout hebben geaccepteerd van Zuid-Finland naar Rotterdam.

DE TWENTSCHE BANK

Amsterdam - Rotterdam - 's-Gravenhage - Dordrecht - Utrecht - Zaandam - Zwolle

Maandstaat op 30 April 1925

DEBET

Aandeelhouders nog te storten 90 pCt. op aandelen B, waarvoor waarborg gedeponeerd	f	1.530.900,—
Deelneming in de firma's:		
B. W. BLIJDENSTEIN & Co., te Londen	}	8.435.000,—
B. W. BLIJDENSTEIN Jr. te Enschede		
LEDEBOER & Co., te Almelo		
Deelneming in bevriende Bankinstellingen f 10.739.431,13		
waarvoor in geld gestort		8.032.231,13
waarvoor effecten gedeponeerd	f	2.707.200,—
Effecten van Aandeelhouders		
gedeponeerd bij bevriende instellingen	"	2.000.000,—
ten eigen gebruike	"	30.963.670,—
		35.670.870,—
Kassa, Wissels en Coupons	"	37.095.303,06
Schatkistbiljetten en promessen	"	15.374.529,28
Daggeldleeningen	"	500.000,—
Saldi bij Bankiers	"	19.576.363,12
Eigen Effecten en Syndicaten	"	10.193.831,26
Saldo te leveren en te ontvangen Fondsen	"	945.056,24
Prolongatiën gegeven	"	13.583.705,—
Credietvereniging	f	57.068.378,73
Af: loopende Promessen	"	7.450.000,—
		49.618.378,73
Voorschotten tegen Onderpand of Borgtocht en Saldi Rek.-Crt. f 54.851.016,94		
Af: loopende Promessen	"	4.036.800,—
		50.817.216,94
Voorschotten op Consignatiën	"	2.157.979,16
Gebouwen	"	4.832.158,26
		Totaal..... f 258.363.522,18

CREDIT

Kapitaal	f	36.000.000,—
Reservefonds	"	8.822.001,91
Buitengewone Reserve	"	1.800.000,—
Waarborgfonds Credietvereniging	"	5.369.042,50
Reserve Credietvereniging	"	2.457.780,86
		f 54.448.825,27
Aandeelhouders voor gedeponeerd als waarborg voor 90 pCt. storting op aandelen B:		
Effecten	f	1.518.550,—
Contanten	"	12.350,—
in Leen-Depot Effecten	"	34.152.320,—
" Contanten	"	39.630,—
		35.670.870,—
Totaal Effecten	"	51.980,—
Totaal Contanten	"	2.268.487,55
Zieken- en Pensioenfondsen	"	43.698.606,88
Deposito's	"	5.537.800,—
Deposito's op Prolongatie		
Saldi Rekeningen Courant	f	68.501.197,06
" " " voor gelden in het Buitenland ..	"	9.117.132,75
" " " Credietvereniging	"	4.517.870,44
		82.136.200,25
B. W. Blijdenstein & Co., Londen, B. W. Blijdenstein Jr., Enschede en Ledeboer & Co., Almelo	"	2.219.163,43
Daggeldleeningen	"	100.000,—
De Nederlandsche Bank	"	6.436.318,02
Te betalen Wissels	"	20.499.994,52
Geaccepteerd door derden	"	3.838.663,36
Diverse Rekeningen	"	1.456.612,90
		Totaal..... f 258.363.522,18